

ENQUESTA A LA JOVENTUT DE CATALUNYA 2017

**Volum 2. Experiències juvenils
i desigualtats socials**

Generalitat de Catalunya
Departament de Treball,
Afers Socials i Famílies

JOVE

ENQUESTA A LA JOVENTUT DE CATALUNYA 2017

Volum 2. Experiències juvenils i desigualtats socials

ENQUESTA A LA JOVENTUT DE CATALUNYA 2017

Volum 2. Experiències juvenils i desigualtats socials

Beatriz Ballestín González
Maria Blanco Sorell
Vanessa Bretxa i Riera
Maria de la Fuente Vázquez
Sergi Fàbregues
Aina Gomà Garcia
Fidel Gonzalez Pérez
Joffre López Oller
Sílvia Luque i Delgado
Montserrat Martínez Melo
Roger Martínez Sanmartí
Lucía Medina Lindo
Julio Meneses
Oriol Nel·lo Colom
Hungria Panadero Hernández
Mireia Sala Torrent (suport tècnic)
Sergio Salas Nicás
Cristina Sánchez Miret
Pau Serracant Melendres (coordinador)
Montserrat Simó Solsona
Mireia Utzet Sadurní

Generalitat de Catalunya
**Departament de Treball, Afers Socials
i Famílies**

Barcelona, octubre de 2018

Enquesta a la joventut de Catalunya 2017. – 1a edició. – (Col·lecció estudis ; núm. 36)
Bibliografia. – Conté: volum 1. Transicions juvenils -- volum 2. Experiències juvenils
i desigualtats socials
ISBN 9788439397847 (conjunt) -- 9788439397823 (volum 1) -- 9788439397830 (volum 2)
I. Serracant, Pau, editor literari II. Catalunya. Departament de Treball, Afers Socials
i Famílies III. Col·lecció: Estudis (Catalunya. Direcció General de Joventut) ; 36
1. Joves – Catalunya – Enquestes
316-053.7(460.23)"2017"(049.5)

Aquesta publicació es pot consultar a www.gencat.cat/joventut/observatori.
També es pot sol·licitar i/o consultar al Centre de Documentació Juvenil de la Direcció General de Joventut.

© Generalitat de Catalunya
Departament de Treball, Afers Socials i Famílies
Direcció General de Joventut

Avis legal:

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-No Comercial-Sense Obres Derivades 3.0 de Creative Commons.

Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor o autors i l'editor, i no es faci un ús comercial de l'obra original ni se'n creïn obres derivades.

La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Observatori Català de la Joventut

1a edició: octubre de 2018

Disseny: Àrea d'innovació i programes estratègics. Unitat d'autoedició i disseny. Direcció General de Joventut
Maquetació: Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions (EADOP)

DL B 25329-2018

ISBN de l'obra completa: 978-84-393-9784-7

ISBN del volum 2: 978-84-393-9783-0

ÍNDEX

VOLUM 2. EXPERIÈNCIES JUVENILS I DESIGUALTATS SOCIALS

PART I. EXPERIÈNCIES JUVENILS

1. CULTURA I OCI. TRANSFORMACIONS, TENDÈNCIES I EMERGÈNCIES	11
1.1. Introducció	11
1.2. Una aproximació general a les pràctiques d'oci i culturals	13
1.3. Relació entre activitats i característiques socials	21
1.4. Anàlisis descriptives particulars	27
1.5. Conclusions	44
2. SALUT. UNA APROXIMACIÓ A L'ESTAT I ELS HÀBITS DE SALUT DE LA JOVENTUT I ALS FACTORS QUE LA DETERMINEN	51
2.1. Introducció	51
2.2. Salut general, benestar mental i satisfacció amb la vida	54
2.3. Salut sexual	58
2.4. Consum d'alcohol, tabac i drogues	61
2.5. Ús de programes d'assessorament en salut	68
2.6. Salut i treball	69
2.7. Salut i situació econòmica	73
2.8. L'estat i els hàbits de salut de les persones joves a Catalunya. Una anàlisi conjunta	75
2.9. Conclusions	77
3. PARTICIPACIÓ I POLÍTICA. HETEROGENEÏTAT I INTENSIFICACIÓ DE LA PARTICIPACIÓ EN NOUS CONTEXTOS DE SOCIALITZACIÓ	87
3.1. Introducció	87
3.2. Valors i actituds polítiques	88
3.3. Participació i associacionisme	104
3.4. Tipus de joves en funció de la implicació política i la participació	123
3.5. L'impacte de les transicions juvenils en les actituds polítiques i la participació	128
3.6. Conclusions	131

4. LLENGUA. JOVES PLURILINGÜES AMB DUES LLENGÜES D'ÚS PRINCIPAL **137**

4.1. Introducció	137
4.2. Llengua inicial	138
4.3. Llengua de resposta de l'entrevista	145
4.4. Llengua habitual	147
4.5. El català com a capital lingüístic	150
4.6. Conclusions	160

5. MOBILITAT QUOTIDIANA. MOTIUS, MITJANS DE TRANSPORT, COSTOS I ABAST DELS DESPLAÇAMENTS DE LA POBLACIÓ JOVE A CATALUNYA **163**

5.1. Introducció	163
5.2. Objectius de l'anàlisi, abast de les dades i hipòtesis de partida	164
5.3. Els motius dels desplaçaments juvenils	168
5.4. Els modes de transport en els desplaçaments quotidians juvenils	176
5.5. El temps dels desplaçaments quotidians juvenils	187
5.6. Abast territorial dels desplaçaments quotidians juvenils	194
5.7. Conclusions	203

PART II. DESIGUALTATS SOCIALS

6. GÈNERE. TENDÈNCIES DE MILLORA I RESISTÈNCIES AL CANVI EN LA DESIGUALTAT ENTRE DONES I HOMES JOVES **215**

6.1. Introducció	215
6.2. Educació	216
6.3. Emancipació	220
6.4. Treball domèstic i de cura	225
6.5. Ocupació	238
6.6. Cap a una identificació de perfils socioeconòmics sensible al gènere	251
6.7. Participació i política	259
6.8. Discriminacions, agressions i amenaces	266
6.9. Salut, benestar i qualitat de vida	270
6.10. Conclusions	276

7. IMMIGRACIÓ. INÈRCIES I CANVIS EN LES DESIGUALTATS I OPORTUNITATS DINS L'ESPAI JUVENIL **283**

7.1. Introducció	283
7.2. Principals característiques segons la relació amb la immigració	286
7.3. Nivells d'estudis i trajectòria educativa	297
7.4. Situació ocupacional i professional	308
7.5. Emancipació i formació de noves unitats familiars	321
7.6. Accés a programes i prestacions públiques	330

7.7.	Aspectes vinculats al benestar i la salut	335
7.8.	Implicació social i participació política	343
7.9.	Consum cultural i oci	349
7.10.	Una mirada integrada a la població jove d'origen immigrant estranger	354
7.11.	Conclusions	364

8. CLASSE SOCIAL. DESIGUALTATS DE PARTENÇA I D'ARRIBADA AL MERCAT LABORAL ENTRE LA JOVENTUT **373**

8.1.	Introducció	373
8.2.	Classe social d'origen	380
8.3.	Classe social de la joventut emancipada	386
8.4.	La classe social de la joventut de Catalunya l'any 2017	393
8.5.	L'estructura de classes en relació amb les altres dimensions de l'estructura social	395
8.6.	Aspectes centrals de les condicions de vida dels i les joves segons classe social: els nivells de renda, l'habitatge i els fills i filles	417
8.7.	Classe social objectiva i subjectiva	423
8.8.	La mobilitat de classe de la joventut catalana: classe social d'origen i emancipació	425
8.9.	Conclusions	433

9. TERRITORI. DIVERSITAT ESPACIAL EN ELS HÀBITS I LES CONDICIONS DE VIDA JUVENILS: EL PAPER CLAU DE LA SEGREGACIÓ RESIDENCIAL **441**

9.1.	Introducció	441
9.2.	Trajectòries educatives i de formació	450
9.3.	Ocupació i condicions del mercat laboral	461
9.4.	Condicions econòmiques, risc de pobresa i conseqüències	476
9.5.	Emancipació i família	485
9.6.	Salut, entorn i barri	503
9.7.	Participació comunitària i implicació política	509
9.8.	Conclusions	522

PART III. UNA MIRADA GLOBAL

10. POLÍTQUES SOCIALS. DE LES PREOCUPACIONS JUVENILS A LES RESPOSTES DE L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA **537**

10.1.	Introducció	537
10.2.	La visió de les persones joves sobre els problemes	538
10.3.	Les solucions: anàlisis dels programes i prestacions públiques	551
10.4.	Conclusions	589

11. UNA MIRADA GLOBAL SOBRE LA JOVENTUT DE CATALUNYA	593
11.1. Introducció	593
11.2. Les diferents situacions de la joventut	594
11.3. Les diferents trajectòries de la joventut	602
11.4. Conclusions	612
PERSONES QUE HAN ELABORAT AQUEST VOLUM	615

ÍNDEX REDUÏT

VOLUM 1. TRANSICIONS JUVENILS

PART I. INTRODUCCIÓ

1. Context i objectius de l'estudi
2. L'Enquesta a la joventut de Catalunya 2017
3. Perfil demogràfic de la joventut catalana: cap a l'estabilització demogràfica

PART II. TRANSICIONS JUVENILS

4. Educació
5. Treball
6. Emancipació i família
7. Ingressos i despeses

Enquesta a la joventut de Catalunya 2017

Experiències juvenils i desigualtats socials

PART I. EXPERIÈNCIES JUVENILS

Cultura i oci

Salut

Participació i política

Llengua

Mobilitat quotidiana

1. CULTURA I OCI

Transformacions, tendències i emergències

Roger Martínez Sanmartí, Julio Meneses i Sergi Fàbregues

1.1. Introducció

Fer-se gran és sinònim de modificar les pràctiques lligades a la cultura i l'oci. Es deixen de fer unes coses i se'n comencen a fer d'altres. Escoltar música, sortir de nit, quedar amb els amics, llegir el diari, utilitzar les xarxes socials o assistir a actes polítics són pràctiques que tenen molt a veure amb el moment vital. Analitzar què diu l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (EJC17 d'ara endavant) sobre les pràctiques d'oci i culturals té a veure, per tant, amb les diferents maneres de deixar la infància i transitar cap a la vida adulta, com també té a veure amb entendre els canvis històrics en els quals es produeixen aquestes transicions, des de la consolidació d'internet als processos migratoris o els canvis en les formes de relacions culturals.

1.1.1. Canvis socials i canvis en l'ecologia de l'oci

La manera com les pràctiques d'oci i culturals s'entrellacen amb la transició a la vida adulta no és homogènia ni estàtica, sinó diversa i sotmesa a canvis. Per això l'anàlisi se centra no tant a conèixer amb quina freqüència els joves i les joves fan diverses pràctiques sinó, sobretot, com aquestes es distribueixen entre les joves i els joves catalans i, en la mesura del possible, com canvien.

En primer lloc, els temps canvien i les formes d'oci i les pràctiques culturals també es van modificant. Ni sempre s'ha sortit de nit o hi ha hagut televisió, ni sempre hi ha hagut xarxes socials o jocs d'ordinador. En aquest sentit, és obvi que la irrupció de les formes de comunicació digital ha sacsejat l'ecologia de l'oci i les maneres d'accedir, compartir i produir cultura, o de combinar les activitats i les pràctiques presencials amb les fetes des de la llar, o d'entendre la privacitat i les xarxes relacionals. Hi ha en aquest camp un volum creixent de recerca sobre diferents aspectes lligats al canvi tecnològic, des de l'apropiació que se'n fan els joves (Ito *et al.*, 2009; Schols i de Haan, 2016) i els riscos i les oportunitats associats (Livingstone i Helsper, 2010), fins a les modificacions, per exemple, en la manera d'entendre la privacitat o les xarxes de relacions (boyd, 2008; Balleys i Coll, 2017). De fet,

aquestes transformacions en les maneres que tenen els joves de comunicar-se i d'estar junts a través de l'ús dels mitjans i de les pràctiques d'oci i culturals estan al bell mig dels intents de capturar allò específic de les noves generacions de joves mitjançant etiquetes com “generació digital”, “generació @”, “generació Y” i les seves variants.

En segon lloc, a banda de l'aparició de noves formes d'oci, i molt especialment de l'oci digital, l'oci i les pràctiques culturals no són homogènies entre la població, i les diferències entre aquestes pràctiques no són aleatòries. D'una banda, els joves amb les seves trajectòries prenen camins diferents que els fan preferir unes pràctiques i desestimar-ne d'altres. I d'altra banda, aquestes diferències sovint tenen molt a veure no només amb l'edat, sinó també amb la classe social, el gènere, el moment en la pròpia transició a la vida adulta i altres factors estructurals. Durant el segle xx i l'inici del segle xxi s'ha discutit sobre l'abast de la transformació i el creixent pluralisme en les jerarquies culturals i la seva articulació amb diferències socials (diferències socioeconòmiques i d'altres tipus) en un context de creixent globalització. No només la irrupció de les anomenades cultures juvenils i les múltiples diferenciacions en formes d'oci i cultura, sinó la combinació per al conjunt de la societat de les jerarquies entre alta i baixa cultura, o entre les pràctiques i els consums més comercials i els minoritaris, ha generat multitud de debats, entre els quals destaquen el de l'omnivorisme cultural (Peterson, 1992; Peterson i Kern, 1996; Coulangeon, 2017; López-Sintas i Katz-Gerro, 2005) i, en l'àmbit de la joventut, el de la realitat postsubcultural dels estils juvenils (Bennett, 2011; Hall i Jefferson, 2006).

Finalment, en tercer lloc, no només les activitats d'oci, sinó la mateixa societat també canvia: arriba i marxa població com a resultat de les migracions, canvia el nivell educatiu, hi ha contextos de crisi i de bonança econòmica, etc., i això té un impacte en les pràctiques culturals i d'oci (López Sintas *et al.*, 2012; Ariño i Llopis, 2016). Cal analitzar, per tant, com afecten o es veuen reflectides en l'oci aquestes transformacions socials més àmplies, com el creixent nivell educatiu de la població, les formes de precarietat i desigualtat econòmica en el context de crisi o els fluxos migratoris que han modificat el perfil demogràfic de Catalunya.

1.1.2. L'anàlisi de l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2017

Les preguntes sobre cultura i oci de l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 són limitades, ja que no només no és una enquesta específica sobre aquestes qüestions, sinó que prioritza el detall sobre els aspectes *transicionals* de la joventut. Les preguntes que inclou sobre aquest àmbit són poques i, per tant, molt genèriques tant en allò que es pregunta com en la manera de fer-ho. Bàsicament, pregunta per la freqüència amb la qual es fan tot un seguit d'activitats, tot i que és selectiva amb *allò que es pregunta*, perquè les activitats que es recullen de manera sistemàtica són una selecció —com sempre en una enquesta— parcial (no inclou, per exemple, escoltar música), i amb el *com es pregunta*, perquè les opcions sobre la pràctica d'una bateria d'activitats són unes respostes indeterminades —“molt”, “força”, “poc” i “gens”— que no només no permeten precisar què entén en cada cas la persona enquestada per aquestes categories (no és el mateix dir que es mira molt la televisió que dir que es va molt al teatre, en termes de freqüència setmanal, ni

és el mateix “anar molt” al teatre per a algú que viu en un entorn on anar al teatre és una activitat habitual que en un entorn on és una raresa), sinó també i molt particularment no ofereix cap informació sobre un aspecte fonamental si es vol entendre el sentit i la diferenciació entre les activitats d’oci i cultura: els diferents continguts o formes de practicar les diferents activitats (d’una banda quins llibres, quines pel·lícules, quines xarxes socials, quins concerts, quina manera de sortir de nit, quins programes de televisió, quins gèneres musicals, etc., i de l’altra com es fan aquestes pràctiques, és a dir, de manera absorbent, distanciada, irònica, distreta, etc.).

Això no obstant, l’EJC17 sí que permet tenir una visió panoràmica sobre diferents activitats, i comparar-ne l’evolució des de l’enquesta de 2012 (EJC12; amb les anteriors de 2002 i 2007 és més delicat per les diferències amb la manera com estaven configurades les mostres), amb la qual cosa es poden observar, o intuir, tendències de canvi històric en el que anomenarem “ecologia” de les activitats d’oci i culturals, és a dir, la combinació particular o equilibri entre les diferents activitats d’aquest tipus en cada moment concret. Es pot identificar quines pràctiques entren o augmenten i quines desapareixen o disminueixen. També es pot analitzar aquesta “ecologia” de les activitats d’oci i culturals des de la perspectiva de les tendències d’agrupació entre elles, o del lligam entre les pràctiques i les característiques estructurals dels joves en termes de gènere, grup d’edat, nivell d’estudis, etc.

L’interès de l’anàlisi que es fa és, per tot això, aportar una mica de llum a les qüestions que es plantegen al començament mitjançant aquesta mirada a l’ecologia de les activitats d’oci i culturals, no tant en forma de respostes i afirmacions contundents, sinó en forma de preguntes o intuïcions interessants. S’intenta identificar transformacions històriques i també indagar en quines són les diferències internes observades entre les joves i els joves catalans, així com el lligam entre aquestes diferències i les seves característiques estructurals. Per això, les pàgines que segueixen no centren l’atenció a identificar les activitats de cultura i oci de grups de joves a partir dels “volums”, o de si es fa més una activitat o una altra, sinó dels “canvis” en relació amb l’any 2012 i, sobretot, de les “diferències internes” entre joves i com aquestes diferències estan o no relacionades amb diferents característiques “estructurals” (edat, nivell d’estudis dels progenitors, sexe, etc.).

Per fer-ho, l’anàlisi de les pràctiques d’oci i cultura que ofereix l’EJC17 es fonamenta en tres passos: 1) una aproximació general a les activitats d’oci i culturals, que consisteix, primer, en una panoràmica descriptiva de les activitats dels joves a partir de la pregunta sobre la freqüència amb la qual es fan diverses activitats d’oci i cultura, inclosa una comparació amb l’EJC12, i, segon, en una anàlisi de com les diferents activitats es relacionen i agrupen entre elles, és a dir, quines pautes o diferències internes hi ha; 2) una anàlisi sobre la relació entre aquestes pautes d’agrupació, d’una banda, i les diferents característiques socials dels i les joves, de l’altra, i 3) una exploració d’altres preguntes de l’enquesta i d’aspectes específics.

1.2. Una aproximació general a les pràctiques d’oci i culturals

Analitzar les pràctiques d’oci i culturals dels i les joves té interès si, més enllà d’un percentatge o de la prevalença d’una pràctica concreta, ajuda a entendre alguna cosa més

de l'experiència juvenil. En una primera mirada a les pràctiques més habituals dels joves, s'analitzen sobretot dos elements: els canvis, en relació amb l'EJC12, de la freqüència declarada de les diferents pràctiques segons edats, i les tendències d'agrupació entre pràctiques. L'objectiu és indagar en l'ecologia de les pràctiques d'oci i culturals dels joves que ja s'ha comentat en l'apartat anterior: veure quines augmenten, quines disminueixen, i quines tendeixen a anar agrupades.

1.2.1. Dades globals

Si s'analitza la freqüència de joves que fan “molt” o “sovint” alguna activitat, totals i diferenciades per edat, recollides a la taula 1.1, a banda de les activitats que mantenen un percentatge similar hi ha tendències interessants en tres direccions: la privatització de l'oci, l'auge de l'oci digital i la lleugera disminució de les activitats lligades a la cultura “legítima”. La comparació s'ha de fer amb la precaució de saber que l'any 2012 les activitats d'oci general i les que es fan estrictament a internet es van agrupar en una mateixa pregunta, i a la del 2017 apareixen en dues preguntes diferenciades. Per respectar la lògica de resposta, que l'any 2017 es feia en el context de dues preguntes diferenciades, s'han separat les anàlisis, la qual cosa també permet, en el proper apartat, indagar les lògiques d'agrupació de les activitats a internet en elles mateixes.

En primer lloc, en relació amb la *tendència a la privatització* en l'oci dels adolescents, si es comparen les dades de 2012 i 2017 s'observa una tendència en aquesta direcció: la disminució considerable de les activitats més bàsiques de socialització juvenil fora de casa, tant les que no impliquen necessàriament consum com les que sí. Entre les que no impliquen necessàriament consum hi ha les àmpliament majoritàries, com quedar amb els amics i amigues (els i les joves que ho fan força o sovint passen del 81,8% al 70,7%) i passejar (que baixa del 76,8% al 71,5%), i les menys habituals, com estar amb els amics i amigues al carrer o a la plaça (que baixa del 55,6% al 46,1%, i entre els més joves del 81,3% al 63,3%). Entre les que sí que impliquen consum, també disminueixen les activitats associades al que normalment s'entén com “sortir”: sortir de nit passa del 35,7% al 29,5% (i entre el grup d'edat que més ho feia, el de 20 a 24 anys, del 59,4% al 41,1%); anar a la discoteca, del 17,7% al 15,7%, i anar a concerts, del 21,1% al 16,5%. Finalment, també baixa una activitat que sovint és social, anar a comprar (que passa del 47,2% al 34,8%). Es recupera lleugerament, en canvi, una activitat que havia disminuït molt durant la dècada dels 2000, anar al cinema (que passa del 27,7% al 30,7%, augment que es produeix sobretot entre els que tenen més de 25 anys). La disminució de totes aquestes activitats és en general més accentuada entre la franja més jove, la dels i les joves que tenen entre 15 i 19 anys, però és bastant generalitzada a tots els grups d'edat.

Vinculat a això, en segon lloc, hi ha una transformació de les *activitats d'oci i consum lligades als mitjans de comunicació*, com és natural per la consolidació progressiva d'internet i dels telèfons intel·ligents durant aquests anys. D'una banda, baixa el percentatge de joves que llegeixen el diari en paper (del 38,4% al 16,8%), però també, tot i que menys, per internet (baixa del 40,5% al 35,9%) i disminueixen els i les joves que diuen que miren molt o força la televisió (baixen del 57,7% al 46,5%, però atenció que la pregunta actual inclou

per primera vegada l'especificació "la programació per canals"), que són molts menys dels que diuen que miren vídeos a internet (72,7%, i entre els menors de 25 anys més del 80%). I és que les activitats a internet per motius d'oci mostren un augment generalitzat: augmenten molt els que xategen molt o força sovint (passen del 52,7% al 85,2% en el conjunt, la qual cosa té molt a veure amb l'auge de Whatsapp; entre els més joves, això no obstant, l'augment més accentuat ja s'havia produït l'any 2012, ja que abans del Whatsapp ja havien incorporat massivament el xat a través de Messenger, i per això a l'anterior enquesta ja xatejava sovint el 86,3% de joves, no gaire menys de l'actual 91,7% el 2017). En canvi, sembla que es podria estar arribant a un punt de saturació en l'ús de les xarxes socials (tot i que en el conjunt de joves els que ho fan molt o força encara augmenta, del 65,7% al 73,7%, entre els més joves baixa del 89,7% al 85,4%) i s'estabilitza la xifra dels que juguen molt o força a jocs d'ordinador (al voltant del 23%, tot i que els que juguen a jocs en línia puguen del 17,3% al 21,4%).

Si l'any 2012 les pràctiques culturals i d'oci lligades a l'emergència d'internet mostraven una incorporació molt més marcada entre el grup dels més joves (de 15 a 19 anys) que en els altres grups d'edat, el 2017 aquesta diferència ha disminuït significativament. Entre el grup que té entre 30 i 34 anys, per exemple, els que utilitzen xarxes socials han pujat del 49,9% al 60%, mentre que, com ja s'ha dit, entre els més joves aquesta xifra ha baixat del 89,7% al 85,4%. També són indicadors interessants dels canvis en l'ecologia de pràctiques amb els mitjans de comunicació la marcada disminució, entre els més joves, de les descàrregues de pel·lícules, música i jocs, consistent amb el gir cap a la consolidació de l'*streaming* de la indústria dels continguts digitals els darrers anys. De la mateixa manera, també es consolida la diferència entre uns usos majoritaris d'internet, que són xatejar (Whatsapp i similars), utilitzar les xarxes socials i veure vídeos, que fan "molt" o "força" més del 80% dels que tenen entre 15 i 24 anys, i usos menys estesos com llegir blogs o pàgines web, escoltar la ràdio o veure la televisió, llegir el diari, comprar o vendre productes, jugar a jocs en línia o descarregar programari.

En tercer lloc, les *activitats tradicionalment associades a la cultura legítima* mantenen la seva habitual estabilitat amb una lleugera tendència a la baixa, tot i que no generalitzada. Ja s'ha apuntat la disminució de la lectura de diaris, i també baixa la lectura de llibres (passa del 43% al 38,4%) i anar a exposicions o museus (de l'11,2% al 9,7%) i al teatre (del 7,6% al 7,1%). En el sentit contrari, puguen les persones joves que diuen que van força o sovint a espectacles de dansa, òpera o música clàssica (del 4,7% al 6,1%). Menys en el cas de la lectura de diaris, on hi ha un canvi important ja sobradament conegut, la resta de variacions són poc clares: anar a espectacles de dansa, òpera i música clàssica només disminueix entre els més joves, i en canvi augmenta en la resta de grups d'edat; anar al teatre disminueix entre els més joves i entre els de 30 anys i més, però augmenta en els dos grups d'edat intermedis; la lectura de llibres, exclosos els d'estudi, disminueix en tots els grups d'edat menys entre els més joves; anar a exposicions o museus, excloent les visites per estudi, disminueix entre els menors de 25 anys però augmenta o es manté estable entre els més grans d'aquesta edat.

TAULA 1.1. Activitats d'oci i activitats a internet per motius d'oci realitzades “molt” o “força” sovint segons grups d'edat. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012 i 2017. Percentatge

Activitats d'oci i cultura	Grup d'edat									
	De 15 a 19 anys		De 20 a 24 anys		De 25 a 29 anys		De 30 a 34 anys		Total	
	2012	2017	2012	2017	2012	2017	2012	2017	2012	2017
Passejar	71,6	64,7	73,5	69,5	77,8	74,1	80,3	76,0	76,8	71,5
Quedar amb amics i amigues	92,7	79,1	84,3	77,7	83,0	68,3	74,3	60,8	81,8	70,7
Estar amb amics i amigues al carrer o la plaça	81,3	63,3	62,0	53,3	48,4	37,0	44,9	34,9	55,6	46,1
Anar a comprar excepte productes de primera necessitat	46,9	34,6	45,8	38,4	47,2	35,7	48,1	31,6	47,2	34,8
Sortir de nit	50,3	40,9	59,4	41,1	34,2	26,1	16,5	14,8	35,7	29,5
Anar a la discoteca	31,8	25,3	32,4	25,0	13,0	10,6	5,9	5,3	17,7	15,7
Anar a concerts	21,4	17,2	26,0	20,4	21,5	16,5	14,9	13,0	20,1	16,5
Anar al cinema	36,8	31,8	33,7	34,4	26,9	32,7	20,5	25,2	27,7	30,7
Llegir llibres (exclosos els d'estudi)	35,3	37,9	44,6	38,6	49,2	43,9	41,1	34,2	43,0	38,4
Anar a exposicions o museus (excloses les visites per estudis)	11,4	6,2	11,2	9,0	11,9	13,3	10,5	10,1	11,2	9,7
Anar al teatre	8,5	4,5	6,7	8,7	6,9	7,8	8,2	7,2	7,6	7,1
Anar a espectacles de dansa, òpera o música clàssica	5,9	4,2	4,0	7,2	4,7	7,6	4,3	5,4	4,7	6,1
Llegir el diari en paper	20,9	12,3	38,3	18,0	43,6	16,5	43,1	19,8	38,4	16,8
Estudiar	70,7	74,4	48,0	56,3	30,6	35,6	24,1	24,3	38,7	45,8
Fer esport o exercici	71,1	64,2	58,9	60,2	51,6	56,8	45,4	51,3	54,2	57,6
Fer excursions	37,3	28,4	34,6	34,1	39,8	39,6	41,0	41,3	38,8	36,3
Viatjar fora de Catalunya amb amics o la parella	18,3	15,6	29,9	28,8	34,0	34,7	29,3	32,4	28,8	28,3
Veure la televisió (la programació dels canals)	63,6	46,5	56,3	47,0	58,4	45,8	55,0	46,8	57,7	46,5
Jugar amb videoconsoles, jocs d'ordinador...	35,0	38,0	29,1	26,4	25,1	17,4	14,1	15,7	23,7	23,6
Assistir a actes religiosos	8,3	7,1	6,3	5,0	12,8	6,8	9,5	7,4	9,5	6,6
Assistir a actes polítics i reivindicatius	1,6	5,2	3,4	6,1	5,5	5,7	3,0	3,6	3,5	5,1
Activitats a internet per motius d'oci *										
Xatejar (Whatsapp, Messenger, etc.)	86,3	91,7	63,5	87,4	44,9	83,8	36,3	79,4	52,7	85,2
Utilitzar les xarxes socials (Facebook, Instagram, Twitter, etc.)	89,7	85,4	75,3	80,2	64,0	73,3	49,9	60,0	65,7	73,7

		Grup d'edat									
		De 15 a 19 anys		De 20 a 24 anys		De 25 a 29 anys		De 30 a 34 anys		Total	
		2012	2017	2012	2017	2012	2017	2012	2017	2012	2017
Veure vídeos (Youtube, Vimeo, etc.)		85,2		80,1		68,0		61,2		72,7	
Utilitzar el correu electrònic		52,9	64,0	50,6	74,1	55,8	77,3	51,6	71,9	52,7	71,9
Llegir blogs o pàgines web		67,9	49,8	57,7	53,6	59,2	57,8	54,3	52,4	58,6	53,4
Escoltar la ràdio o veure la TV		36,5	38,9	37,1	44,3	40,0	44,1	37,2	45,9	37,8	43,5
Descarregar pel·lícules, música o jocs	Pel·lícules	36,9		37,1		26,4		20,4		28,2	
	Música	73,2	54,2	54,5	47,1	34,7	36,0	25,3	29,9	42,0	40,9
	Jocs	15,6		10,5		5,2		3,8		7,6	
Llegir el diari		28,5	19,8	40,9	37,1	45,7	42,1	42,3	42,4	40,5	35,9
Comprar o vendre productes		17,1		22,9		26,8		29,8		24,6	
Jugar a jocs en línia		27,9	34,3	21,0	27,2	17,1	13,5	10,4	13,5	17,3	21,4
Descarregar software		26,9	17,3	22,8	23,6	17,4	17,6	15,7	16,4	19,5	18,6
Conèixer gent		24,8		21,9		15,0		12,3		18,0	

(*) El 2012 totes les activitats amb resultats es concentraven en una única pregunta, mentre que l'any 2017 es van separar en dues de diferenciades.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 i 2017 (Direcció General de Joventut)

1.2.2. Pautes d'agrupació entre activitats

Un cop feta aquesta primera panoràmica de les freqüències amb les quals els joves (declaren) practicar molt o força les diferents activitats d'oci i culturals, també interessa indagar com aquestes pràctiques tendeixen a relacionar-se o agrupar-se entre elles. Per això s'han fet dues anàlisis factorials a partir del mètode d'anàlisi de components principals (ACP) amb totes les activitats d'oci i culturals d'una banda (a excepció d'assistir a actes religiosos), i totes les activitats a internet de l'altra. Com a resultat d'aquestes anàlisis s'han obtingut uns components cadascun dels quals aglutina la relació observada entre els diferents tipus d'activitats que especifica —és a dir, com el fet de puntuar alt o baix en una activitat tendeix a anar lligat a puntuar alt o baix en unes altres—. Aquest tipus d'anàlisi no implica que els joves que puntuen alt en un tipus d'activitats d'oci d'aquest component no ho puguin fer també en altres que no en formen part, sinó que indica senzillament que aquest tipus d'activitats tenen una certa inclinació a anar agrupades.

Els resultats d'aquestes dues anàlisis¹ mostren que les activitats s'agrupen concretament en sis i tres components, respectivament. L'estructura observada amb els sis components

1 Atesa l'escala de resposta ordinal amb quatre nivells dels ítems que componen les dues escales, s'ha utilitzat la correlació polinòmica en el càlcul de l'ACP, que mostra dues estructures amb un ajustament global adequat ($KMO = 0,8168$ i $KMO = 0,80673$, respectivament) i amb una prova de Bartlett significativa ($p < 0,001$).

per a activitats d'oci i culturals, les càrregues dels quals estan descrites a la taula 1.2, expliquen conjuntament el 61,2% de la variància total observada. Els sis components són els següents:

- **Sortir** (25,1% de la variància i alfa de Cronbach de 0,909). Agrupa la tendència a sortir de nit i anar a la discoteca, i també a estar amb amics al carrer o a la plaça i quedar amb amics, i en menor mesura el fet d'anar a concerts. Inclou, per tant, activitats bàsiques que s'associen a la socialitat juvenil fora de casa i, molt especialment, a les que són vistes per molts adults com potencialment “transgressores” o com a possibles “pèrdues de temps”.
- **Exercici** (11,5% de la variància i alfa de Cronbach de 0,825). Aquest component agrupa la tendència a fer esport o exercici i a fer excursions, anar a la natura, etc., i en menor mesura a passejar i a viatjar fora de Catalunya amb amics o la parella. Fa referència, per tant, a formes d'oci fora de casa que segueixen una lògica diferent del component anterior, en el sentit que inclouen formes que tendeixen a estar ben considerades pels adults.
- **Videojocs** (7,8% de la variància i alfa de Cronbach de 0,782). Evidencia la tendència a entrelligar jugar amb videoconsoles, jocs d'ordinador i similars amb passejar una mica menys del que és habitual entre els joves i, també, amb anar més al cinema.
- **Majoritari** (6,1% de la variància i alfa de Cronbach de 0,795). Agrupa sobretot dues activitats d'oci que s'acostumen a etiquetar com a “majoritàries” i “comercials”, no necessàriament perquè es facin amb més assiduitat sinó sobretot perquè s'associen a activitats no gaire ben considerades des de la cultura legítima per “consumistes” o “poc productives”, com són mirar la televisió i anar a comprar. També inclou activitats més neutres com passejar i anar al cinema.
- **Escolar** (5,6% de la variància i alfa de Cronbach de 0,759). Fa referència al lligam entre estudiar, llegir llibres diferents dels d'estudi i, en menor mesura, estar amb els amics al carrer o la plaça i no viatjar fora de Catalunya amb amics o la parella. És un component que té molta relació amb l'edat i el fet d'estar o no estudiant.
- **Legítim** (5,3% de la variància i alfa de Cronbach de 0,884). Finalment, tenim el component que aglutina les formes de consum que s'associen a la cultura legítima, és a dir, el que s'acostuma a sobreentendre quan parlem de Cultura en majúscules. Hi té pes sobretot anar al teatre, a espectacles de dansa, òpera o música clàssica, a exposicions o museus (sense comptar quan és per estudis), i en menor mesura a actes polítics i reivindicatius, a concerts, llegir llibres i el diari en paper, viatjar fora de Catalunya amb amics o la parella i anar al cinema.

TAULA 1.2. Components i càrregues de l'anàlisi factorial de les respostes sobre activitats d'oci. Catalunya, 2017

Activitat	Factor					
	Sortir	Exercici	Videojocs	Majoritari	Escolar	Legítim
Anar a la discoteca	0,810					
Llegir llibres (exclosos els d'estudi)					0,551	0,474
Fer esport o exercici		0,791				
Sortir de nit	0,849					
Viatjar fora de Catalunya amb amics o la parella		0,390			-0,375	0,357
Fer excursions, natura, etc.		0,747				
Jugar amb videoconsoles, jocs wd'ordinador, etc.			0,810			
Veure la televisió				0,803		
Assistir a actes polítics i reivindicatius						0,661
Anar al cinema			0,352	0,322		0,344
Anar al teatre						0,783
Anar a espectacles de dansa, òpera o música clàssica						0,764
Anar a concerts	0,436					0,567
Estudiar					0,658	
Anar a exposicions o museus (excloses les visites per estudis)						0,719
Estar amb amics al carrer o la plaça	0,723				0,333	
Quedar amb amics	0,753					
Anar a comprar (excepte productes de primera necessitat)				0,698		
Passejar		0,371	-0,430	0,311		
Llegir el diari en paper						0,461

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Pel que fa a les activitats d'oci digital, l'anàlisi mostra tres components que expliquen conjuntament el 55,6% de la variància, les càrregues dels quals estan descrites a la taula 1.3:

- **Social majoritari** (32,3% de la variància i alfa de Cronbach de 0,880). Aglutina aquelles pràctiques associades als usos majoritaris i habituals d'internet, sobretot utilitzar les xarxes socials i xatejar, i en menor mesura veure vídeos i usar el correu electrònic.
- **Consum d'informació** (12,5% de la variància i alfa de Cronbach de 0,828). Mostra la tendència a anar plegades d'activitats que impliquen usos menys generalitzats d'internet, que requereixen sortir o ampliar els usos més habituals en la direcció de buscar

informació a banda del que arriba a través de les xarxes socials i, sobretot, llegir el diari, llegir blogs o pàgines web i utilitzar el correu electrònic, i en menor mesura comprar o vendre productes, descarregar programari i escoltar la ràdio o veure la televisió.

- **Multimèdia** (10,8% de la variància i alfa de Cronbach de 0.838). Fa referència a la tendència a entrelaçar-se d'activitats que també impliquen usos menys generalitzats d'internet, però focalitzats no tant en la informació sinó en l'oci multimèdia, sobretot jugar a jocs en línia, descarregar programari i descarregar pel·lícules, música o jocs, conèixer gent i veure vídeos.

TAULA 1.3. Components i càrregues de l'anàlisi factorial de les respostes sobre activitats d'oci digital

Activitat	Factor		
	Social majoritari	Consum d'informació	Multimèdia
Llegir el diari		0,815	
Llegir blogs o pàgines web		0,621	
Usar el correu electrònic	0,306	0,660	
Xatejar	0,860		
Utilitzar les xarxes socials (com Facebook, Instagram, Twitter...)	0,878		
Conèixer gent			0,550
Comprar o vendre productes		0,563	
Escoltar la ràdio o veure la TV		0,353	
Jugar a jocs en línia			0,836
Descarregar pel·lícules, música o jocs			0,626
Descarregar <i>software</i>		0,409	0,652
Veure vídeos (Youtube, Vimeo...)	0,500		0,442

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Durant els darrers anys, el debat en el camp de l'estudi de les pràctiques culturals ha discutit l'abast del declivi de la tendència "esnob" i l'auge de la disposició "omnívora". L'esnobisme fa referència al caràcter excloent dels consumidors de cultura legítima i distingida, en el sentit que eviten els consums considerats "populars". L'omnivorisme, en canvi, fa referència a la barreja, per part d'aquests consumidors, de formes populars i distingides de cultura. Els pocs matisos que aporten els diferents ítems de l'enquesta fa difícil dirimir entre una i altra inclinació, però sí que es pot veure si els diferents components de l'anàlisi factorial s'exclouen o no entre ells mitjançant l'anàlisi de les correlacions entre uns i altres; és a dir, si puntuar alt en un component implica puntuar alt o baix en un altre, o que no hi hagi cap relació. Com que els components no identifiquen grups de joves, sinó tendències

d'agrupació dels diferents tipus d'activitats, pot passar i passa que joves amb una puntuació alta en un grup d'activitats la tinguin també en un altre.

Per veure en quins casos és així, a partir de la correlació dels diferents components entre ells (que es pot consultar a l'annex, taula A1.1) s'observa que en diversos casos hi ha una relació considerable, però de formes diferents i amb intensitats en general moderades. Els que tenen llaços més forts són els de cultura legítima, sortir i exercici. La cultura legítima, per exemple, correlaciona amb les activitats del component exercici ($r = 0,524$, $p < 0,001$) i les de sortir ($r = 0,446$, $p < 0,001$). El component d'exercici, per la seva banda, a més d'estar relacionat amb el consum legítim, també ho està amb les activitats que s'han anomenat majoritàries ($r = 0,472$, $p < 0,001$).

En el cas dels components sobre les activitats d'oci a internet, tots tres correlacionen fortament entre ells (r entre $0,504$ i $0,546$, $p < 0,001$), és a dir, que l'element clau és participar fortament d'internet o no fer-ho. El component de videojocs de la pregunta general referida a les activitats d'oci, en canvi, només s'entrellaça amb les activitats d'oci a internet que s'han anomenat "multimèdia" ($r = 0,460$, $p < 0,001$).

Tot i que hi ha altres components menys entrelligats, com l'escolar o el de videojocs, que tenen poca relació amb la resta, el més significatiu és que en general molts components tenen relació amb altres components, i en cap cas hi ha una relació negativa, la qual cosa confirma que els components no s'exclouen, sinó que fer més activitats d'un tipus sovint va lligat a fer-ne més d'un altre. Tot i que hi ha tendència a prioritzar un tipus de pràctiques en relació amb les altres, els joves amb una forta activitat tendeixen a mostrar-la en més d'un grup d'activitats.

1.3. Relació entre activitats i característiques socials

Un cop analitzada la tendència d'agrupació entre les diferents activitats, interessa saber quina és la relació entre aquestes i les característiques socials dels joves; és a dir, si el fet que els joves facin més les activitats d'un determinat component ("sortir", "exercici", "cultura legítima", etc.) està relacionat amb unes característiques socials. Les variables "estructurals" que s'han tingut en compte en l'anàlisi fan referència als joves directament i, en alguns casos, a les seves famílies (nivell d'estudis dels progenitors, lloc de naixement dels progenitors i llengua a la llar d'origen). Són aquestes:

- Edat.
- Sexe.
- Grandària municipal.
- Nivell d'estudis.
- Nivell d'estudis dels progenitors.²

² Inicialment vam utilitzar, i després decidir descartar, la categoria socioeconòmica dels pares, obtinguda a partir de l'ocupació, per una suma de raons: perquè correlacionava molt fortament amb el nivell d'estudis dels pares, i perquè aquesta darrera tenia molts menys valors "perduts" que la categoria socioeconòmica, que en tenia el 24,3%. Per això vam decidir utilitzar només, com a variable per identificar aproximadament la posició socioeconòmica dels pares, la variable que recollia el seu nivell d'estudis.

- Lloc de naixement dels progenitors.
- Activitat principal objectiva dels entrevistats.³
- Llengua a la llar d'origen.
- Llengua habitual dels joves.
- Situació de convivència.

Per veure el lligam entre aquestes variables i els components sobre les pràctiques d'oci i culturals, d'una banda, i a internet, de l'altra, s'han fet dues anàlisis. En primer lloc, s'ha analitzat la correlació directa (annex, taula A1.1) entre els components i les variables estructurals. I en segon lloc, s'ha mirat d'aclarir la influència de cada variable independentment de la resta per saber quin és la realment activa. És a dir, s'ha mirat si les correlacions directes observades tenen realment a veure amb allò que es veu a primera vista o amb altres elements que afecten aquest element. Per exemple, caldria veure si la tendència que s'observa entre tenir més edat i una freqüència inferior a l'hora de fer força pràctiques d'oci i cultura té a veure efectivament amb l'edat o amb altres aspectes lligats a l'edat, com per exemple el fet de tenir fills (la qual cosa afecta el temps disponible). Ens interessa, per tant, identificar tant el lligam observat entre variables com saber quin és el paper actiu de cada variable, i per això a més de l'anàlisi de correlacions s'ha fet una anàlisi de regressió múltiple (taula A1.2 per a les activitats d'oci i taula A1.3 per a les activitats d'oci a internet).

En l'anàlisi de regressió es veu (taula 1.4) com, dels sis components, els que estan menys lligats a les variables estructurals són el majoritari i l'exercici, dels quals només s'explica sobre la base de les variables estructurals un 6,4% i un 7,7% de la variància. A l'altre extrem hi ha l'escolar (un 34,8% de la seva variància s'explica per les variables estructurals), els jocs d'ordinador (20,2%), el de sortir (17,7%) i el legítim (14,3%). Si s'analitzen els tres components d'internet, les diferències són més baixes entre el que explica un percentatge més gran de la variància sobre la base de les variables estructurals (multimèdia, 19,1%) i els altres (consum d'informació, 16,6%; social majoritari, 12,6%).

³ Per "objectiva" volem dir que l'activitat principal declarada pels enquestats, en alguns casos, és modificada a partir de la resposta a altres preguntes que evidencien que la resposta no era adequada.

TAULA 1.4. Variància explicada pels components de l'anàlisi factorial, i variància dels components explicada per les variables estructurals. Catalunya, 2017

Components de l'anàlisi factorial	Anàlisi factorial		Anàlisi de regressió múltiple
	Total de la variància explicada pel component %	Alfa de Cronbach	Variància del component explicada sobre la base de les variables estructurals %
Sortir	25,1	0,909	17,7
Exercici	11,5	0,825	7,7
Videojocs	7,8	0,782	20,2
Majoritari	6,1	0,795	6,4
Escolar	5,6	0,759	34,8
Legítim	5,3	0,884	14,3
Acumulada	61,2		
Social majoritari	32,3	0,880	12,6
Consum d'informació	12,5	0,828	16,6
Multimèdia	10,8	0,838	19,1
Acumulada	55,6		

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

A continuació s'expliquen aquelles variables estructurals que mostren un lligam més clar amb els components. Per fer-ho, es comenten les correlacions directes (n'hi ha alguna d'important, amb una magnitud no superior a $r = 0,5$) i el paper actiu dels diferents ítems. Es poden revisar els ítems a l'annex.

1.3.1. Edat

L'edat, mesurada a partir de quatre grups d'edat entre els 15 i els 35 anys, ofereix resultats significatius sobre com el procés de fer-se gran va lligat a algunes pràctiques culturals: algunes disminueixen i d'altres augmenten. No és fàcil destriar quan aquesta influència deriva directament de l'edat i quan ho fa d'altres situacions estructurals, ja que tot el pas per la joventut, en el procés de fer-se gran, implica una articulació complexa amb les pràctiques d'oci i culturals.

La correlació directa més clara de tota l'anàlisi és l'esperable entre ser més jove i puntuar més alt en el component "escolar", però aquesta correlació queda pràcticament anul·lada quan es tenen en compte la resta de variables, la qual cosa indica que té molt més a veure amb la situació vital (estar o no estudiant, per començar) que amb l'edat mateixa. És més

interessant el lligam negatiu que també s'observa en les correlacions directes entre l'edat i el component multimèdia, sortir, els videojocs i l'ús social majoritari d'internet. Si es controla la influència mútua entre variables, desapareix la influència de l'edat en el component videojocs i es mitiga en el d'usos d'internet multimèdia i social majoritari. Es manté, en canvi, l'impacte negatiu en el component sortir i apareix l'impacte també negatiu, però amb menys intensitat, en el que s'ha anomenat component majoritari, que disminueix a partir dels 25 anys, i amb més força a partir dels 30, i el positiu, també moderat, en el de cultura legítima (que augmenta ja a partir dels 20 anys, també moderadament).

1.3.2. Nivell d'estudis de les persones joves

La segona variable estructural que més correlaciona directament amb els components és el nivell d'estudis dels i les joves, mesurat a partir dels estudis finalitzats i diferenciant entre les persones joves que continuen estudiant i les que no. En les correlacions directes, es veu com va lligat positivament amb l'ús d'internet per al consum d'informació i, també, amb el consum de cultura legítima. Quan s'analiza la influència neta de les diferents variables, es corrobora el paper actiu del fet de tenir més estudis a l'hora de fer un ús elevat d'internet per obtenir informació —sobretot de les categories “superiors” i “no estudiant” i “secundaris postobligatoris” i “estudiant”—, i també, però mitigat, en la cultura legítima; també apareix tímidament un paper actiu del nivell d'estudis en el consum a internet social majoritari i amb més força el lligam amb el component anomenat escolar (com és esperable, ja que la variable diferencia entre cada nivell d'estudis assolit pels joves que continuen estudiant i els que no). D'aquesta anàlisi de regressió és rellevant que les categories que inclouen estudis superiors tenen un pes positiu, encara que en general lleuger, en tots els components, a excepció dels jocs d'ordinador i l'oci majoritari.

1.3.3. Activitat principal objectiva de les persones entrevistades

L'activitat principal, mesurada no a partir de la percepció subjectiva sinó del que es desprèn de totes les respostes al qüestionari (i que diferencia entre estar estudiant, ocupat, inactiu o a l'atur), també mostra una correlació directa considerable amb alguns components. Concretament, no estar estudiant correlaciona negativament, a part de l'obvi oci escolar, amb l'oci a internet social majoritari i multimèdia, amb sortir i amb jugar a videojocs. Si es neteja la influència de les diferents variables, en canvi, s'aprecia que aquestes influències desapareixen (sortir) o es mitiguen (jugar a videojocs i, en menor mesura, oci a internet social majoritari i multimèdia). Un punt a part és l'esperable influència d'estar ocupat i disminuir significativament el que s'ha anomenat oci escolar. És només el fet d'estar ocupat o inactiu el que mostra un impacte rellevant, tot i que no gaire fort (a banda de l'obvi amb el component escolar). En la majoria dels casos, les categories que mostren tenir un paper actiu en comparació amb el fet de ser estudiant, encara que en general molt suau, són estar ocupat i estar inactiu, i en canvi estar en situació d'atur pràcticament no hi té cap incidència.

1.3.4. Sexe

El sexe només mostra una correlació directa però, això sí, molt clara, amb dos components: una correlació positiva entre ser home i jugar a videojocs, d'una banda, i amb el component multimèdia, de l'altra. En fer l'anàlisi de regressió, el lligam entre ser home i jugar més a videojocs no només es corrobora, sinó que es veu que és el més fort de tota l'anàlisi, com també es manté fort el pes amb el component multimèdia. També s'observa, però de forma més mitigada, un lligam entre ser dona i tenir més implicació en els components de cultura majoritària, cultura escolar i consum social majoritari d'internet. Aquesta anàlisi no corrobora, en canvi, el fort lligam que s'acostuma a establir entre ser dona i fer més consum de cultura legítima (Lagaert i Roose, 2018).

1.3.5. Situació de convivència

Les variables lligades a la situació de convivència, amb les quals es vol fer una aproximació a la situació de transició dels enquestats, mostren una relació, en general, negativa amb la majoria de components. Allunyar-se de la situació inicial majoritària de viure amb els progenitors (per viure sol, en parella sense fills, en parella amb fills o amb companys de pis) correlaciona en general negativament amb la majoria de components: a banda del lligam esperable amb el component escolar, també es dona amb els components jugar a videojocs, multimèdia i sortir. Quan s'analitza el paper realment actiu d'aquestes variables amb l'anàlisi de regressió, s'observa, com és d'esperar, que l'impacte més marcat, tot i no ser gaire gran, és el negatiu de viure amb parella i fills en els components sortir, videojocs, cultura legítima i multimèdia.

1.3.6. Variables amb poca influència

A banda dels lligams ja analitzats —sigui en les correlacions directes o en l'anàlisi de regressió múltiple—, hi ha algunes variables que no tenen pràcticament cap paper actiu a l'hora de puntuar més o menys alt en els diferents components. D'una banda, la grandària municipal (que diferencia Barcelona de la resta, i després estableix quatre categories segons la grandària), que no mostra cap lligam significatiu, més enllà que, en comparació amb Barcelona, la resta de categories tenen una influència negativa, tot i que molt lleu, en tots els components menys en el de consum majoritari i el de videojocs. De l'altra, la llengua habitual (a més de les opcions de ser bilingüe entre català i castellà, o de parlar més una o altra llengua, inclou les opcions de ser parlant d'altres llengües) tampoc mostra cap lligam en les correlacions directes, i només un de lleuger en l'anàlisi de regressió, en el sentit que els que parlen castellà o més castellà que català tenen menys inclinació a la cultura legítima i a l'exercici, i en els usos a internet fan menys consum d'informació i menys oci social majoritari.

El que és interessant de la llengua és que, si en lloc de la llengua habitual dels joves es mira la llengua familiar d'origen (que, a més de les tres combinacions entre català i castellà, inclou l'opció de parlar altres llengües i combinacions), aquesta influència del

castellà és o bé inversa o bé inexistent. És inversa en els usos d'internet per a consum d'informació i, tot i que de manera pràcticament inexistent, en el consum social majoritari a internet, la cultura legítima i l'exercici. S'hi afegeix, a més, un lleuger paper actiu en el consum multimèdia a internet. El més destacat entre les variables que mostren poca influència és, no obstant això, que no s'observa un lligam clar entre les característiques de la llar d'origen i les pràctiques d'oci i culturals. En les correlacions directes la relació és molt lleu, i en l'anàlisi de regressió pràcticament inexistent: a més de la llengua familiar d'origen, que ja s'ha comentat, que té un lleuger paper actiu, no s'observa que les variables *a priori* importants, com el lloc de naixement dels progenitors (que diferencia si són nascuts a Catalunya, a la resta de l'Estat o a l'estranger), i el nivell d'estudis dels progenitors (que té en compte el nivell més alt, sigui del pare o de la mare), tinguin un lligam important amb les pràctiques d'oci i culturals. A banda d'una molt lleu relació en les correlacions directes, quan analitzem el paper actiu d'aquestes variables només s'observa una lleugeríssima inclinació més elevada dels joves amb els dos progenitors nascuts a l'estranger cap al component majoritari. Les dades apunten, per tant, a una sorprenent desconexió entre puntuar més o menys alt en els components identificats i les característiques estructurals de partida. Això sorprèn particularment amb el component d'oci legítim, tradicionalment molt lligat a la posició social, tant en termes de capital econòmic com, sobretot, cultural de la família.

1.3.7. Comentari

Aquest repàs de la relació entre les pautes d'agrupació entre activitats i les característiques socials ha aportat resultats esperables, com la importància de l'edat, el sexe o el nivell d'estudis dels joves. En termes d'edat, s'observa que les persones més grans tenen menys inclinació a algunes pràctiques com les recollides en el component de sortir i, en la correlació directa, als videojocs o els usos majoritaris a internet; que el nivell d'estudis dels joves està correlacionat —implica més inclinació— cap al consum d'internet per a informació i per al consum de cultura legítima, tot i que en aquest darrer cas la correlació no és gaire accentuada; que els joves que estan estudiant, tot i puntuar més alt en diversos components —com l'oci social majoritari a internet, el multimèdia, el sortir o videojocs—, en realitat deuen aquest lligam sobretot al paper actiu d'altres variables; que, en termes de gènere, els homes tenen més inclinació als videojocs i el consum multimèdia a internet, i que el fet de tenir fills va lligat a reduir moltes pràctiques d'oci i culturals. Alhora, també ha donat resultats sorprenents, sobretot en dues direccions. D'una banda, l'absència de més predisposició de les dones a la cultura legítima, i de l'altra el lligam quasi inapreciable entre les característiques socials dels progenitors i les pràctiques d'oci i culturals. En comparació amb la trajectòria dels mateixos joves que sí que mostren un lligam relativament important, en termes per exemple d'estudis o de llengua habitual, s'observa que la influència de les característiques familiars de partida, en aquest cas el nivell d'estudis dels progenitors o la llengua familiar d'origen, o l'origen nacional o estranger dels progenitors, no té pràcticament cap influència. La pregunta és si això és degut a un canvi social, per exemple, en les formes d'articular pràctiques d'oci i consum cultural amb posicions socials, o a les limitacions de l'instrument de mesura, en aquest cas les preguntes disponibles sobre pràctiques d'oci i culturals de l'EJC17 que ja s'han comentat unes pàgines enrere. El

fet que l'enquesta no pugui diferenciar consums particulars, ni tan sols gèneres, dintre de cada àmbit, d'una banda, i que les intensitats es recullin amb un ambigu i sempre relatiu al context “molt”, “força”, “poc” i “gens”, per l'altra, dificulta identificar les diferències entre joves. Davant d'això, per intentar aportar més llum a aquesta i altres qüestions, en el darrer apartat d'aquest capítol s'analitzen les dades en aspectes més parcials, però més dirigits, per veure què més poden aportar.

1.4. Anàlisis descriptives particulars

Fins ara s'ha descrit l'anàlisi més sistemàtica i robusta amb la qual s'ha interrogat l'enquesta, que ha consistit, d'una banda, a identificar les grans tendències d'agrupació entre pràctiques d'oci i culturals, i de l'altra el lligam entre aquestes tendències i les característiques socials dels i les joves per clarificar el paper actiu de cada variable. A partir d'aquesta anàlisi, i de la taula comparativa de les freqüències de l'EJC12 i l'EJC17, han emergit algunes qüestions o intuïcions interessants, però, com ja s'ha subratllat, el caràcter genèric de les preguntes sobre oci i cultura de l'enquesta limita l'abast dels resultats.

En aquest darrer apartat s'analitzen els resultats de l'enquesta en aspectes concrets, a partir d'anàlisis descriptives basades en creuaments simples o bé en altres preguntes de l'EJC que aporten informació més parcial, o en anàlisis complementàries d'ítems particulars ja comentats, o bé mitjançant la comparació d'alguns aspectes de les enquestes del 2012 i del 2017. Es tracta d'una anàlisi complementària, amb l'únic l'objectiu d'identificar més elements que ajudin a aportar més matisos per perfilar el que apunten les dades.

1.4.1. Aficions i “hobbies”

A banda de la pregunta sobre la freqüència amb la qual es fan les diverses activitats, l'enquesta també té una pregunta oberta sobre les pràctiques d'oci i culturals en què es pregunta per les aficions o *hobbies* dels entrevistats. Aquesta pregunta és interessant pel fet de ser oberta, i per tant les persones enquestades no estan condicionades en la resposta per les opcions que se'ls ofereixen. Per poder analitzar-la, s'ha utilitzat la reclassificació de les respostes obertes en 16 categories. Si se sumen les dues respostes que podien especificar els joves, la de l'afició o *hobby* principal i la de la segona afició o *hobby*, s'obté la llista que recull la taula 1.5, on destaquen els esports (70,5%) i diferents pràctiques associades a l'art, lligades a la pràctica o al consum artístic (59,8%). Després, a molta distància, hi ha activitats agrupades amb l'etiqueta d'amics i parella (12,8%), d'informàtica i videojocs (10,8%), altres (10,7%) i passejar i activitats de muntanya (9,7%).

TAULA 1.5. Afició o *hobby* (primera o segona opció). Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Afició	%
Esports	70,5
Arts	59,8
<i>Arts-consum</i>	33,5
<i>Arts-pràctica</i>	14,6
<i>Arts-no queda clar</i>	11,7
Amics (i parella)	12,8
Informàtica i videojocs	10,8
Altres	10,7
Passejar i activitats de muntanya	9,7
Viatjar	5,0
Motos, cotxes i mecànica	4,9
Gastronomia	4,0
Artesanals i manualitats	2,9
Jardineria i mascotes	2,8
Família	2,8
Altres jocs	2,0
Voluntariat, associacionisme i cultura popular	1,4

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Aquesta pregunta no proporciona informació sobre com cada persona entrevistada practica o es posiciona en relació amb les diferents pràctiques, sinó que recull allò que cadascú destaca com a afició principal o secundària de manera espontània. No és d'estranyar, per tant, que si s'explora el lligam directe d'aquestes respostes amb els components que s'han comentat fins ara s'obtingui una informació diferent. Per posar dos exemples: del quartil de joves que puntua més alt en el component cultura legítima, només una mica més d'un 26% cita l'art (com a consum, com a pràctica o de manera no clara) com la seva afició principal, o del quartil de joves que puntua més alt en el component exercici, només una mica més d'un 56% cita l'esport com la seva principal afició —o, a la inversa, del quartil de joves que puntua més baix en el component exercici, el 20% esmenta com a principal afició l'esport.

El més destacable del lligam entre les aficions esmentades i els components són les relacions "inverses" observades. En primer lloc, la relació inversa entre respondre com a afició principal passejar i anar per la muntanya, d'una banda, i els components sortir i videojocs (els quartils inferiors d'aquests components esmenten aquest tipus d'afició com a primera opció en un 5,6% i un 11% dels casos, respectivament, mentre que els quartils superiors ho fan només en un 1,3% i un 1%). En segon lloc, la relació inversa molt marcada entre

esmentar la informàtica o els videojocs com a *hobbies* i els components exercici, majoritària, cultura legítima i, en menor mesura, sortir.

A banda d'això, si s'analitza el lligam directe entre aquestes respostes i les variables estructurals, es troben lligams interessants en variables concretes. Per exemple, els que esmenten com a afició principal el voluntariat i l'associacionisme tenen un clar lligam amb el que González (2007) anomena "centralitat social" pròpia del món associatiu: hi ha molts més joves que esmenten com a afició principal el voluntariat i l'associacionisme entre els que tenen el català com a llengua familiar d'origen (l'1,7% entre els que és només català i el 0,4% entre els que tenen altres combinacions lingüístiques) o com a llengua habitual (el 2,7% dels que parlen únicament o majoritàriament en català, pel 0,2% dels que ho fan en castellà), i també entre els que tenen els dos progenitors nascuts a Catalunya (l'1,3%, en contrast amb el 0,2% dels que tenen els dos progenitors nascuts a l'estranger).

Una altra afició que presenta diferències marcades és la que recull l'etiqueta "motos, cotxes i mecànica", molt més present entre els que tenen menys estudis i, sobretot, entre els que ja no estudien i tenen estudis primaris o menys (4,7%) o secundaris (5,2%). Entre la resta, les xifres baixen a menys d'un 1%. També és una afició molt més esmentada pels nois i molt més present en municipis petits (a Barcelona ciutat l'esmenten el 0,4% dels joves, per un 7,7% dels i les joves dels municipis fins a 2.000 habitants).

També hi ha diferències en la categoria "passejar i activitats de muntanya", molt més esmentada per les noies i molt més present entre els més grans (va pujant del 0,5% entre els més joves al 7,6% entre els que tenen entre 30 i 34 anys). I en els jocs i informàtica, molt més present entre els nois i entre els que viuen amb els pares (un 8%, en contrast amb la resta de situacions de convivència, en què l'esmenten entre un 1,7% i un 2,2% dels joves).

En general, les variables estructurals que més incideixen en les respostes de l'afició principal són el sexe i l'edat. En relació amb l'edat, que ja s'havia vist que és un element clau per entendre les pràctiques d'oci i cultura, hi ha matisos que indiquen que els joves a mesura que es fan grans augmenten la implicació en la cultura legítima i disminueixen l'activitat de sortir de nit i anar a discoteques, i també de jugar a videojocs. A la taula 1.6, sobre l'afició principal esmentada pels joves segons grups d'edat, es veu com en aquesta línia baixen una mica els que esmenten l'esport, els amics i la parella, i la informàtica i els videojocs. Pel que fa a la creixent implicació en la cultura legítima, també apareix de forma suau en el consum d'art (passa del 10,7% dels més joves al 14,6% entre els joves més grans), però en canvi s'inverteix en les pràctiques artístiques (que passen del 9,7% entre els més joves al 6,1% entre els joves més grans).

Destaca també la creixent centralitat, a més del passejar i fer activitats de muntanya que ja hem comentat fa un moment, i d'altres activitats minoritàries que, tot i que esmentades per pocs joves, creixen totes amb l'edat, com els treballs artesanals i les manualitats, la jardineria i les mascotes, viatjar, la gastronomia o la família.

Baixen, finalment, els que esmenten els amics i la parella (d'estar per sobre del 5% fins als 30 anys, es passa a l'1,6% al grup entre 30 i 35 anys) i pugen els que esmenten com a afició principal activitats associades a la família (tot i ser molt minoritàries, passen del 0,4% entre els més joves al 2,5% entre els joves més grans).

TAULA 1.6. Afició o *hobby* principal segons grup d'edat. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Afició	Grup d'edat				Total
	De 15 a 19 anys	De 20 a 24 anys	De 25 a 29 anys	De 30 a 34 anys	
Esports	51,9	42,8	40,2	42,9	44,4
Arts	27,2	27,0	23,7	24,9	25,7
<i>Arts-consum</i>	10,7	13,1	12,8	14,6	12,9
<i>Arts-pràctica</i>	9,7	7,7	7,1	6,1	7,6
<i>Arts-no queda clar</i>	6,8	6,2	3,8	4,2	5,2
Informàtica i videojocs	7,9	6,6	3,3	4,1	5,4
Passejar i activitats de muntanya	0,5	3,1	6,6	7,6	4,6
Amics (i parella)	5,8	5,9	5,1	1,6	4,5
Altres	2,1	2,5	5,1	5,7	3,9
Motos, cotxes i mecànica	1,1	4,0	2,6	2,9	2,6
Viatjar	0,0	1,2	3,3	2,0	1,7
Gastronomia	0,5	1,5	2,6	1,6	1,6
Família	0,4	1,1	1,8	2,5	1,5
Artesanals i manualitats	0,0	0,4	2,8	2,3	1,4
Jardineria i mascotes	0,1	1,7	0,9	1,5	1,1
Voluntariat, associacionisme i cultura popular	1,2	0,8	1,3	0,1	0,8
Altres jocs	1,2	1,2	0,6	0,3	0,8
Total	100	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

En relació amb el sexe, com es veu a la taula 1.7, també hi ha diferències més específiques de les que permeten veure els components que s'han analitzat en l'apartat anterior. Si aleshores s'identificava un lligam només amb els components videojocs i multimèdia, aquí s'observen pràctiques molt marcades en termes de gènere, unes per masculines (esports; motos, cotxes i mecànica; informàtica i videojocs) i d'altres per femenines (passejar i activitats de muntanya; artesanals i manualitats; viatjar; gastronomia; arts; família; amics i parella). Això vol dir, per exemple, que no es repeteix la manca de lligam entre el gènere i la cultura legítima, i sí que s'observa un lligam entre el sexe femení i una implicació més gran en aquesta sumant les tres categories, les dones (36,5%) doblen amb escreix als homes (15,8%).

TAULA 1.7. Afició o *hobby* principal segons sexe. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Afició	Sexe		
	Homes	Dones	Total
Esports	56,0	31,6	44,4
Arts	15,8	36,5	25,7
<i>Arts-consum</i>	7,3	19,0	12,9
<i>Arts-pràctica</i>	3,5	12,1	7,6
<i>Arts-no queda clar</i>	5,0	5,4	5,2
Informàtica i videojocs	9,4	1,0	5,4
Passejar i activitats de muntanya	1,9	7,5	4,6
Motos, cotxes i mecànica	4,6	0,5	2,6
Amics (i parella)	3,5	5,6	4,5
Altres	3,4	4,5	3,9
Altres jocs	1,5	0,1	0,8
Artesanals i manualitats	0,3	2,7	1,4
Voluntariat, associacionisme i cultura popular	0,9	0,8	0,8
Jardineria i mascotes	0,7	1,6	1,1
Viatjar	0,4	3,1	1,7
Gastronomia	0,7	2,5	1,6
Família	0,9	2,1	1,5
Total	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

1.4.2. Evolució de les diferències de gènere

Analitzant la pregunta sobre aficions o *hobbies*, per tant, s'han trobat més diferències en funció del sexe dels joves que no pas en l'anàlisi de la pregunta sobre activitats genèriques i, sobretot, que en el tractament mitjançant l'anàlisi de components. Per això val la pena aturar-se un moment a veure quin és el comportament segons el sexe en les variables per separat amb les quals s'havien fet les anàlisis factorial i de regressió múltiple, i així poder comparar l'evolució de la diferència entre homes i dones entre l'any 2012 i 2017. Els resultats (taula 1.8) no només mostren aquelles activitats on la diferència és més accentuada en favor dels homes (per a les activitats d'oci i cultura generals, jugar amb videoconsol·les, fer esport o exercici, llegir el diari, sortir de nit; per a les que es fan a internet, jugar a jocs en línia, descarregar programari, llegir el diari, conèixer gent) o en favor de les dones (pel que fa a les activitats generals, llegir llibres, passejar i anar a comprar; a les d'internet, utilitzar les xarxes socials, el correu electrònic i llegir blogs o pàgines web), sinó també si

aquesta diferència s'està eixamplant o reduint. Això permet veure com, segons dades de l'enquesta, les diferències en les activitats generals que s'han eixamplat durant aquests anys són jugar a videoconsoles, sortir de nit, anar a la discoteca i llegir llibres, mentre que les que s'han reduït són fer esport o exercici, anar a exposicions o museus, passejar, anar al cinema, anar al teatre, assistir a actes polítics i fer excursions. Pel que fa a les activitats a internet, les activitats en què les diferències han augmentat són jugar a jocs en línia, utilitzar el correu electrònic, utilitzar les xarxes socials, xatejar i descarregar programari, i només han disminuït en una: llegir el diari en línia.

TAULA 1.8 Activitats d'oci i activitats a internet realitzades "molt" o "força" sovint segons sexe. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012 i 2017. Percentatge

	2012			2017			Evolució diferència
	Dones	Homes	Dif.	Dones	Homes	Dif.	
Activitats d'oci i cultura							
Jugar amb videoconsoles, jocs d'ordinador...	11,4	35,5	+24,1	7,8	39,5	+31,7	+7,6
Fer esport o exercici	41,1	66,8	+25,6	48,6	66,7	+18,0	-7,6
Llegir el diari en paper	32,1	44,5	+12,4	30,3	41,5	+11,2	-1,1
Sortir de nit	34,1	37,3	+3,1	26,4	32,6	+6,2	+3,1
Anar a la discoteca	16,9	18,4	+1,5	13,8	17,5	+3,7	+2,2
Estar amb amics al carrer o la plaça	57,4	53,8	-3,6	45,1	47,1	+1,9	s'inverteix
Assistir a actes polítics i reivindicatius	1,9	5,0	+3,2	4,5	5,6	+1,1	-2,0
Quedar amb amics	83,1	80,6	-2,5	70,4	71,0	+0,5	s'inverteix
Assistir a actes religiosos	8,7	10,3	+1,6	6,9	6,4	-0,5	s'inverteix
Fer excursions	40,7	36,9	-3,8	36,6	36,0	-0,6	-3,2
Anar a concerts	20,3	19,8	-0,5	16,8	16,2	-0,6	s'inverteix
Anar a exposicions o museus (excloses les visites per estudis)	14,2	8,3	-5,9	10,1	9,4	-0,7	-5,1
Anar al cinema	30,0	25,5	-4,4	31,3	30,0	-1,2	-3,2
Anar a espectacles de dansa, òpera o música clàssica	6,6	2,8	-3,7	7,0	5,2	-1,8	-1,9
Veure la televisió (la programació dels canals)	57,9	57,4	-0,5	47,7	45,3	-2,4	+1,9
Anar al teatre	10,4	5,0	-5,4	8,5	5,6	-2,9	-2,5
Viatjar fora de Catalunya amb amics o la parella	32,0	25,7	-6,3	30,4	26,3	-4,1	-2,2
Estudiar	42,3	35,3	-6,9	48,9	42,8	-6,1	-0,8
Anar a comprar excepte productes de primera necessitat	52,3	42,4	-9,9	39,1	30,6	-8,5	-1,4

	2012			2017			Evolució diferència
	Dones	Homes	Dif.	Dones	Homes	Dif.	
Passejar	83,9	69,9	-14,0	75,9	67,0	-8,9	-5,0
Llegir llibres (exclosos els d'estudi)	51,4	34,9	-16,5	47,8	29,0	-18,8	+2,3
Activitats a internet							
Jugar a jocs en línia	8,8	25,4	+16,6	8,0	34,6	+26,6	+10,1
Descarregar software	14,8	24,0	+9,1	12,3	24,7	+12,3	+3,2
Llegir el diari	33,3	47,4	+14,1	11,7	22,0	+10,2	-3,9
Conèixer gent				13,1	22,8	+9,7	-
Veure vídeos (Youtube, Vimeo...)				69,4	76,0	+6,6	-
Descarregar jocs	5,4	9,7	+4,3				-
Descarregar música	40,5	43,4	+2,9	39,0	42,8	+3,8	
Descarregar pel·lícules d'internet	25,0	31,4	+6,4				
Comprar o vendre productes				23,9	25,3	+1,4	-
Escoltar la ràdio o veure la TV	37,4	38,2	+0,8	45,1	41,9	-3,2	s'inverteix
Xatejar	53,9	51,6	-2,3	87,3	83,0	-4,3	+2,0
Llegir blogs o pàgines web	57,9	59,3	+1,4	56,2	50,7	-5,4	s'inverteix
Utilitzar el correu electrònic	53,4	52,1	-1,2	75,9	68,0	-7,9	+6,6
Utilitzar les xarxes socials	69,8	61,7	-8,2	81,1	66,5	-14,6	+6,4

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 i 2017 (Direcció General de Joventut)

1.4.3. Serveis i ajuts públics

Dels serveis o ajuts públics en l'àmbit de la cultura i l'oci pels quals es demana (taula 1.9), n'hi ha un de molt minoritari (el Tiquet 3, que l'ha usat només un 1% dels joves), un de molt majoritari (el carnet de biblioteca, que l'ha usat el 65% dels joves) i tres que han utilitzat una minoria significativa (les activitats i camps d'estiu, 24,4%, els casals de joves, 16,6%, i els centres cívics, 19,9%).

S'ha volgut veure com l'ús d'aquests serveis va lligat o no al capital cultural dels joves i les seves famílies, i el resultat és que els únics serveis que presenten diferències marcades segons el nivell d'estudis dels progenitors són les activitats i camps d'estiu i els casals de joves. Si es mira el nivell i situació d'estudis dels joves, en lloc del nivell dels progenitors, l'únic servei on té una importància clara és en l'ús del carnet de biblioteca (taula 1.10), que d'una banda augmenta molt entre els joves que estan estudiant en relació amb els que no, i de l'altra, entre els que no estan estudiant és més gran com més alt sigui el nivell d'estudis acabats.

TAULA 1.9. Usuaris de serveis o ajuts públics culturals i d'oci segons tipus de servei o ajut, per nivell d'estudis dels progenitors. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Servei o ajut	Nivell d'estudis dels progenitors			
	Primaris o inferiors	Secundaris	Superiors	Total
Tiquet 3	1,1	0,6	1,3	1,0
Carnet de biblioteca	59,7	66,8	66,3	65,1
Activitats i camps d'estiu	18,8	22,7	28,1	24,4
Casal de joves	12,4	16,4	18,7	16,6
Centre cívic	19,9	21,1	20,9	20,8
Carnet Jove	56,4	63,9	68,9	65,0

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

TAULA 1.10. Usuaris del carnet de biblioteca segons nivell i situació d'estudis, per moment d'ús. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Estudis acabats	Situació d'estudis	Moment d'ús	
		En algun moment	Actualment o el darrer any
Obligatori	No estudiant	39,4	17,8
	Estudiant	76,0	48,6
Secundaris	No estudiant	57,8	26,4
	Estudiant	78,8	48,4
Superiors	No estudiant	70,5	34,4
	Estudiant	74,0	48,4
Total		64,2	35,4

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

1.4.4. Relació amb altres variables

També es poden aprofitar algunes preguntes de l'enquesta per explorar possibles lligams entre els components d'oci i cultura que s'han obtingut amb l'anàlisi factorial i diferents variables lligades als estudis i a la feina, a la posició socioeconòmica, a la satisfacció amb la pròpia vida i a la transgressió. Aquesta exploració mostra que, en contra de l'associació negativa que es tendeix a fer entre algunes activitats, com sortir o consumir molt oci multimèdia i tenir un bon rendiment als estudis, o mantenir una situació "equilibrada", en general el que s'observa és que una alta activitat en qualsevol component tendeix a anar associada a un millor encaix en els estudis i a una millor satisfacció amb la vida. I també a un consum superior d'alcohol. Es corrobora així el fet, que ja s'havia comentat, que una

alta activitat en un eix tendeix a anar lligada a una alta activitat en d'altres, i que només en casos molt concrets són excloents.

- **Estudis i feina.** S'han analitzat les variables de valoració dels estudis (que és positiva per a la immensa majoria de joves: només un 15,9% en tenen una valoració lleugerament o clarament negativa), notes que es treien a secundària (un 20,7% diuen que són o eren bones; un 43,4%, més aviat bones; un 28,4%, regulars, i la resta, més aviat dolentes, el 6,3%, o dolentes, l'1,2%), percepció sobre si els pares/mares estaven pendents dels seus estudis (només un 4% diu que gens, i un 16,4% diu que poc), si era una bona idea deixar d'estudiar per posar-se a treballar (només diuen que "sí" o "probablement sí" un 7,7%, i un 37,6% diuen que "depèn", que són els que varien quan hi ha diferències rellevants), o edat en la qual la feina va ser per primera vegada l'activitat principal i també en la qual es va viure per primera vegada dels propis ingressos, a més de les hores que es treballa a la setmana.

L'anàlisi d'aquestes variables aporta alguns resultats interessants, com ara que una activitat molt alta en l'activitat de sortir o de fer exercici va lligada, no a unes notes baixes, o a una valoració baixa dels estudis, sinó al contrari: té una relació positiva sobretot amb una activitat alta en cultura legítima, però també amb l'ús d'internet per a consum d'informació, exercici i sortir. Sí que hi ha una relació inversa, en canvi, entre la bona valoració dels estudis i les bones notes i la puntuació en el component videojoc.

- **Posició socioeconòmica.** S'han explorat les variables de classe social subjectiva (autopercebuda) de la família d'origen (un 1,9% dels entrevistats diu que és de classe alta; un 34,8%, mitjana-alta; un 52%, mitjana-baixa, i un 11,3%, baixa) i també la titularitat del centre on es va estudiar a la primària (un 60% de joves van estudiar a la pública, un 27,1% a la concertada i un 10,1% a la privada).

On aquestes variables evidencien més diferències és en l'esperable de cultura legítima, i també en el sortir i en els components d'internet social majoritari i consum d'informació. En tots ells, els joves que van estudiar la primària a l'escola pública i els que es consideren de classe baixa puntuen més baix. En la resta de components no es veuen diferències rellevants.

- **Satisfacció amb la pròpia vida.** Aquí s'agrupen les variables sobre si s'han sentit tristos o angoixats els darrers dos anys degut a dificultats econòmiques (44,4% dels enquestats), si se senten ansiosos o deprimits (el 3,4% molt, el 12,7% moderadament i el 26,2% lleument) i si estan satisfets amb la pròpia vida (en una puntuació del 0 al 10, el 89,9% se situa per sobre del 5).

Aquestes variables mostren que una alta activitat en la majoria de components tendeix a associar-se a una satisfacció més elevada (a menys angoixa i ansietat i a una satisfacció més elevada amb la pròpia vida). És així amb els components de sortir, exercici, majoritari, legítim, i a internet, tot i que no de manera clara en algunes de les variables, amb el social majoritari, consum d'informació i multimèdia. En l'únic cas on sembla

detectar-se una relació inversa és en el component de videojocs, i la relació és neutra en l'escolar.

- **Transgressió.** Finalment, s'han analitzat les variables associades al consum de drogues (tabac, porros, cocaïna, alcohol —cinc begudes o més— i altres). En aquest cas, també trobem un lligam positiu entre puntuar alt a la majoria de components (en el d'exercici no és així) i un consum d'alcohol més elevat, particularment accentuat, com és d'esperar, en el cas de sortir.

1.4.5. Posició social de la família d'origen

Més amunt s'ha vist com la influència de la família d'origen, en termes per exemple de nivell d'estudis —l'indicador indirecte que s'ha triat per conèixer la posició socioeconòmica de la família— o país de naixement dels progenitors, semblava molt poc activa a l'hora d'explicar les diferències en les pràctiques d'oci i cultura dels joves catalans. Com que aquest resultat va en contra del que generalment ha mostrat la recerca en joves i cultura, val la pena aturar-se un moment a interrogar l'enquesta amb més detall.

En el cas del nivell d'estudis dels progenitors, en primer lloc és important posar en context aquesta variable, ja que és un moment de canvi històric important, en el sentit que els pares i mares dels joves d'aquesta enquesta van néixer majoritàriament entre els anys 1950 i 1982, període en el qual hi va haver un eixamplament molt accentuat de l'accés a l'educació. Durant aquests anys, a Catalunya primer es va universalitzar definitivament l'educació primària i es va erradicar l'analfabetisme entre els joves, i després, a partir de la LOGSE, aprovada l'any 1990 es va universalitzar, en fer-se veritablement obligatòria, l'educació secundària. També a partir dels anys cinquanta va augmentar exponencialment l'accés a la universitat (l'alumnat universitari a Catalunya, que no arribava a 7.000 persones l'any 1950, va passar a ser 12.000 l'any 1960, i d'aquí a quasi 54.000 l'any 1974 i a més de 207.000 l'any 2015).⁴ Per això no pot sorprendre que, com destaquen Ariño i Llopis (2016), la xifra dels que o bé no saben llegir o escriure o bé no tenen estudis baixi des de quasi el 33% entre la població més gran de 65 anys al 4,5% entre els que tenen entre 25 i 64 anys (dades del cens del 2011). També en l'altre extrem, la xifra dels que tenen estudis de tercer grau, destaca que, mentre que l'any 2011 un 7,4% de les persones majors de 65 anys n'havien cursat, aquesta xifra pujava fins al 25,6% entre la població de 25 a 64 anys. Aquestes diferències també s'observen si es comparen l'EJC12 i l'EJC17, fetes amb cinc anys de diferència: mentre que en la primera els joves amb com a mínim un pare amb estudis universitaris eren el 32,5%, en la segona, cinc anys després, havien pujat fins al 45,5%. També és important destacar que, entre els joves amb progenitors que tenien ocupacions elementals, el percentatge dels que com a mínim un d'ells tenia estudis universitaris havia passat d'un 8,6% el 2012 a un 20,3% el 2017. S'observa, en definitiva, que en el conjunt de la població ha pujat molt el nivell d'estudis i les diferències s'han modificat: el significat social de tenir estudis secundaris, i també d'haver anat a la universitat, és un altre.

⁴ Les dades fins a l'any 1974 són extretes de Colomer (1978: 139; no incorporen les escoles tècniques que després conformarien la Universitat Politècnica de Catalunya), i les del 2015, de l'Idescat (sense incloure els alumnes de màster, postgrau i doctorat).

En segon lloc, si s'analitza com els estudis dels progenitors van lligats, no al component que aglutina tots els ítems de cultura legítima, sinó a cada activitat en concret que la compon, i es compara amb com ho feia el 2012 (taula 1.11), es veu com, segons les dades de l'enquesta, durant aquests cinc anys les diferències han disminuït en tots els casos menys en el d'assistir a actes polítics. Són diferències, a més, similars a les que s'observen en gran part de la resta d'activitats (en algun cas, això sí, una diferència inversa, com passa el 2017 amb assistir a actes religiosos, anar a comprar o veure la televisió). Aquestes dades, per tant, semblarien corroborar que ara és un moment en què fer o no fer les diverses activitats té menys a veure amb la posició socioeconòmica de la família i més amb la pròpia trajectòria.

TAULA 1.11. Activitats d'oci realitzades “molt” o “força” sovint segons si algun dels progenitors té estudis universitaris o no. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012 i 2017. Percentatge

Variable	2012			2017			Evolució diferència
	No univ.	Univ.	Dif.	No univ.	Univ.	Dif.	
Variables del component cultura legítima							
Anar al teatre	6,4	10,9	4,5	6,9	8,4	1,5	-3
Anar a espectacles de dansa, òpera o música clàssica	3,7	7,1	3,4	6,5	6,1	-0,4	-3,8
Anar a exposicions o museus (excloses les visites per estudis)	9,3	16,0	6,7	9,0	12,4	3,3	-3,4
Assistir a actes polítics i reivindicatius	2,6	5,1	2,5	3,3	7,6	4,3	+1,8
Anar a concerts	17,6	26,3	8,7	15,9	19,5	3,7	-5,1
Llegir llibres (exclosos els d'estudi)	39,3	51,1	11,7	37,2	43,5	6,3	-5,4
Llegir el diari en paper	38,4	38,6	0,2	17,4	17,3	-0,1	s'inverteix
Viatjar fora de Catalunya amb amics o la parella	26,3	34,6	8,3	28,0	31,9	3,9	-4,4
Anar al cinema	25,2	32,7	7,5	31,0	32,4	1,4	-6,1
Resta de variables de pràctiques d'oci i cultura							
Assistir a actes religiosos	11,1	6,2	-4,9	7,9	5,7	-2,2	-2,7
Estar amb amics al carrer o la plaça	53,0	60,2	7,3	44,3	49,5	5,2	-2,1
Anar a la discoteca	16,8	19,8	3,0	15,0	18,0	3,0	igual
Estudiar	34,3	50,1	15,9	41,8	54,0	12,2	-3,7
Fer esport o exercici	51,0	61,2	10,2	56,1	63,5	7,4	-2,9

Variable	2012			2017			Evolució diferència
	No univ.	Univ.	Dif.	No univ.	Univ.	Dif.	
Anar a comprar excepte productes de primera necessitat	49,8	41,0	-8,8	36,3	33,0	-3,4	-5,4
Fer excursions	37,8	42,5	4,7	35,8	38,4	2,5	-2,1
Jugar amb videoconsoles, jocs d'ordinador...	24,2	21,8	-2,4	21,1	25,1	4,0	s'inverteix
Passejar	78,6	73,6	-5,0	71,8	72,2	0,4	s'inverteix
Quedar amb amics	80,2	86,0	5,8	67,4	77,1	9,8	+4,0
Sortir de nit	32,5	43,6	11,1	25,8	35,7	9,8	-1,3
Veure la televisió (la programació dels canals)	60,9	49,8	-11,0	49,5	42,6	-6,9	-4,2
Variables de la pregunta sobre activitat a internet							
Comprar o vendre productes		25,3	—	26,1	—	—	
Conèixer gent		18,2	—	19,3		—	
Descarregar jocs	6,8	39,7	—	9,6	44,4	—	—
Descarregar música	39,6		—	46,6		—	—
Descarregar pel·lícules d'internet	26,6		—	31,9		—	—
Descarregar software	18,2	17,2	-1	21,8	20,8	-1	igual
Escoltar la ràdio o veure la TV	36,3	45,2	8,9	41,2	42,8	1,6	-7,3
Jugar a jocs en línia	17,6	20,5	2,9	16,5	21,1	4,6	+1,8
Llegir blogs o pàgines web	55,7	53,7	-2,0	66,7	56,0	-10,7	+8,7
Llegir el diari	38,6	35,4	-3,2	46,4	42,0	-4,4	+1,2
Utilitzar el correu electrònic	49,7	70,6	21	60,7	79,2	18,5	-2,5
Utilitzar les xarxes socials	62,7	72,7	10,1	71,4	77,6	6,3	-3,8
Xatejar	50,1	85,8	35,6	58,4	86,8	28,4	-7,3
Veure vídeos (Youtube, Vimeo...)		70,4			75,6		—

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 i 2017 (Direcció General de Joventut)

Si en lloc de mirar el nivell d'estudis es mira el lloc de naixement dels progenitors, cal advertir, en primer lloc, que aquesta variable barreja el que socialment s'etiqueta com a "immigració", és a dir, els estrangers per raons econòmiques que treballen als sectors baixos de l'estructura ocupacional, amb els estrangers en posicions socials consolidades, la qual cosa dificulta trobar pautes clares en els resultats. Entre els joves que tenen els dos progenitors nascuts a l'estranger, per exemple, prop de la meitat (43,7%) tenen com

a mínim un dels dos progenitors amb estudis superiors, i només en un de cada quatre casos (23,7%) tots dos tenen estudis primaris o menys. Hi ha una gran diversitat de nivells educatius, també entre la immigració econòmica en posicions baixes a l'estructura ocupacional. Ara bé, la manca de lligam entre aquesta variable i els diferents components que s'han observat tant en l'anàlisi de regressió com en les correlacions directes, a l'apartat anterior, no s'explica només per aquesta diversitat de nivells d'estudis, ja que si s'analitzen les diferències a l'hora de fer activitats concretes (per exemple, les de cultura legítima) entre aquells que tenen el mateix nivell d'estudis de les diferents procedències (taula A1.4 a l'annex), es veu que tampoc així apareix una diferència clara entre el fet de tenir progenitors nascuts a l'estranger i les pràctiques d'oci i consum cultural.

Com passava en el cas dels estudis dels progenitors, si es compara com han evolucionat les diferències entre el 2012 i el 2017 (taula 1.12), també es veu que durant aquests cinc anys s'han reduït significativament, i en alguns casos fins i tot s'han invertit (anar a espectacles de dansa, òpera i música clàssica, anar a exposicions o museus o llegir llibres, per exemple). Caldria veure si aquest canvi tan marcat en les activitats d'oci i cultura de la població estrangera es deu a un canvi en la seva composició social (per exemple, que els sectors més descapitalitzats hagin retornat més als seus països d'origen com a conseqüència de la crisi econòmica), a l'assentament i mimetisme amb els fills i filles dels nascuts a Catalunya i la resta de l'Estat, o a una qüestió metodològica en la mostra de l'enquesta (una dificultat superior per accedir als fills i filles de les persones nascudes fora de l'Estat de famílies més descapitalitzades).

TAULA 1.12. Activitats d'oci realitzades “molt” o “força” sovint segons lloc de naixement dels progenitors. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012 i 2017. Percentatge

Variable	2012			2017			Evolució diferència
	Com a mínim un a Cat. o a la resta de l'Estat	Tots dos a l'estranger	Dif.	Com a mínim un a Cat. o a la resta de l'Estat	Tots dos a l'estranger	Dif.	
Variables del component cultura legítima							
Anar al teatre	9,8	2,2	-7,5	7,5	5,5	-2,0	-5,5
Anar a espectacles de dansa, òpera o música clàssica	5,6	2,3	-3,2	6,0	6,2	0,2	s'inverteix
Anar a exposicions o museus (excloses les visites per estudis)	12,1	8,8	-3,4	9,6	10,6	1,0	s'inverteix
Assistir a actes polítics (el 2017 “i reivindicatius”)	3,1	4,5	1,4	5,6	3,5	-2,1	s'inverteix
Anar a concerts (el 2007 “de música moderna”)	23,6	11,2	-12,4	18,5	10,7	-7,8	-4,6

Variable	2012			2017			Evolució diferència
	Com a mínim un a Cat. o a la resta de l'Estat	Tots dos a l'estranger	Dif.	Com a mínim un a Cat. o a la resta de l'Estat	Tots dos a l'estranger	Dif.	
Llegir llibres (exclosos els d'estudi)	44,5	39,2	-5,3	38,4	39,4	1,0	s'inverteix
Llegir el diari en paper	38,7	37,8	-0,9	16,3	18,9	2,6	s'inverteix
Viatjar fora de Catalunya amb amics o la parella	31,8	21,3	-10,5	29,7	25,4	-4,3	-6,3
Anar al cinema	30,2	21,5	-8,8	30,8	29,9	-0,9	-7,9
Resta de variables de pràctiques d'oci i cultura							
Assistir a actes religiosos	1,7	29,3	27,6	3,6	16,2	12,6	-14,9
Estar amb amics al carrer o la plaça	54,6	57,8	3,2	49,0	37,0	-12,0	s'inverteix
Anar a la discoteca	21,6	7,9	-13,7	17,2	11,2	-6,0	-7,7
Estudiar	41,4	31,9	-9,5	46,7	43,3	-3,4	-6,1
Fer esport o exercici	56,0	49,6	-6,4	58,6	55,6	-3,0	-3,4
Anar a comprar (el 2017 "excepte productes de primera necessitat")	44,5	54,0	9,4	33,2	40,2	7,0	-2,5
Fer excursions	45,4	22,4	-23,0	37,9	31,7	-6,2	-16,8
Jugar amb videoconsoles, jocs d'ordinador...	23,6	24,0	0,4	25,6	17,4	-8,2	s'inverteix
Passejar	76,3	78,0	1,7	71,0	72,8	1,9	+0,2
Quedar amb amics	54,6	57,8	3,2	74,2	60,5	-13,8	s'inverteix
Sortir de nit	42,1	20,0	-22,2	31,9	22,2	-9,7	-12,4
Veure la televisió (el 2017 "la programació dels canals")	52,2	71,2	19,1	45,8	49,1	3,3	-15,7
Variables de la pregunta sobre activitat a internet							
Comprar o vendre productes	—	—	26,3	19,6	—	—	—
Conèixer gent	—	—	17,0	21,2	—	—	—
Descarregar jocs	7,7	7,3	-0,4	—	—	—	—
Descarregar música	43,4	38,6	-4,8	42,1	37,8	-4,3	—

Variable	2012			2017			Evolució diferència
	Com a mínim un a Cat. o a la resta de l'Estat	Tots dos a l'estranger	Dif.	Com a mínim un a Cat. o a la resta de l'Estat	Tots dos a l'estranger	Dif.	
Descarregar pel·lícules d'internet	31,0	21,5	-9,5				—
Descarregar <i>software</i>	22,6	11,9	-10,7	19,6	15,5	-4,1	-6,5
Escoltar la ràdio o veure la TV	39,2	34,3	-4,9	43,8	43,2	-0,6	-4,3
Jugar a jocs en línia	19,2	12,9	-6,3	23,7	14,1	-9,6	+3,4
Llegir blogs o pàgines web	61,5	51,4	-10,1	54,4	50,7	-3,6	-6,5
Llegir el diari	43,0	34,6	-8,4	36,6	34,9	-1,7	-6,7
Utilitzar el correu electrònic (el 2007 "per motius d'oci")	55,3	46,4	-9,0	74,7	64,7	-10,0	+1,0
Utilitzar les xarxes socials (els exemples canvien)	68,2	59,3	-8,9	74,9	71,0	-3,9	-5,0
Xatejar (el 2017 "Whatsapp, Messenger, etc.")	53,7	50,1	-3,7	85,9	83,9	-2,0	-1,7
Veure vídeos (Youtube, Vimeo...)	—			74,0	68,9	-5,2	—

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 i 2017 (Direcció General de Joventut)

Tant en el cas del nivell d'estudis com en el del lloc de naixement dels progenitors, en tot cas, s'identifiquen uns canvis en relació amb l'enquesta del 2012 que conviden a plantejar-se preguntes. Molt probablement aquests resultats serien molt diferents si l'enquesta, a més d'aquest indicador genèric sobre activitats d'oci i cultura, i a internet, que recull la freqüència autopercebuda amb què es fa cada activitat proposada ("molt", "força", "poc" i "gens"), recollís dades més concretes tant sobre la freqüència com sobre el tipus de consum dintre de cada categoria (els tipus de continguts, els gèneres, per tal d'identificar aquells "marcadors" de diferenciació, de distinció, d'estigmatització, etc.). Això no obstant, el canvi és rellevant i sembla apuntar —caldrà veure si es confirma en properes edicions de l'enquesta— a una indiferenciació més alta en el tipus d'activitats. La hipòtesi plantejada és que això no és el resultat d'un desdibuixament de la diferenciació social en les pràctiques d'oci i cultura, sinó del fet que passen a centrar-se amb més força no en les pràctiques sinó en la forma concreta que prenen les pràctiques.

1.4.6. Privatització i crisi

Un darrer aspecte rellevant que s'havia comentat i en el qual caldria aprofundir és el de la possible "privatització". S'havia vist, en la comparació entre la freqüència declarada amb què es fan les diverses activitats el 2012 i el 2017, que es corroborava el canvi en l'ecologia de les pràctiques d'oci i cultura en la direcció d'una davallada d'activitats fora de casa i un augment d'activitats que, en gran part, es feien a casa. No es pot dir, amb les dades disponibles, l'abast i significació d'aquesta tendència, ni tampoc és fàcil aventurar fins a quin punt aquesta disminució d'activitats d'oci fora de casa té a veure amb la crisi econòmica, com apunten López-Sintas *et al.* (2012) o Ariño i Llop (2016), o amb un procés privatitzador més general, lligat, o no, a la irrupció de les tecnologies digitals de comunicació.

En favor de la tesi de l'impacte de la crisi econòmica, López-Sintas *et al.* argumenten (2012: 67) la disminució de les activitats més costoses, com anar al cinema, anar al teatre, viatjar fora de Catalunya amb amistats o la parella i anar a comprar. Les dues darreres havien augmentat entre el 2002 i el 2007 per, a partir d'aquell moment, que coincideix amb l'inici de la gran crisi econòmica, disminuir significativament. També destaquen que, a partir de les seves dades, l'impacte de la crisi es fa notar molt especialment entre els joves adults (d'entre 25 i 34 anys).⁵ Ariño i Llop, per la seva banda, destacaven que l'any 2014 el 59% dels joves declarava haver reduït la seva despesa en consums culturals (2016: 24) i que, mentre que l'any 2006 la baixa participació en activitats culturals que requereixen desplaçament, pagament d'entrades i altres costos s'explicava per part dels protagonistes, sobretot, en termes de manca d'interès i falta de temps, l'any 2014 la raó més esmentada era el preu.

Per mirar de tenir més pistes sobre el grau en què les mancances econòmiques, lligades o no a la crisi, són un element important, a la taula 1.13 es presenta com els ingressos individuals es relacionen amb les activitats de sociabilitat fora de casa que tendeixen a implicar una despesa rellevant i, també, amb aquelles en què no necessàriament és així (en aquestes hem inclòs la variable "quedar amb els amics", que probablement inclou molt més que la resta tots dos tipus de situacions). Així, s'ha analitzat el grup de joves adults, el grup que segons l'estudi de López-Sintas *et al.* (2012) més evidenciava l'impacte de la crisi, però no en termes d'edat sinó centrant-se en els joves que ja no estudien. I dintre d'aquests, s'ha diferenciat entre els que tenen estudis secundaris o universitaris, per aïllar també la influència d'aquesta variable, que s'ha vist que és important i està desigualment repartida.

El que s'hi veu, amb totes les precaucions amb què s'ha de prendre una taula merament descriptiva d'una relació directa (com totes les d'aquest apartat) i on, per tant, no es controla la influència de la resta de variables estructurals, és que formar part dels dos quartils baixos o dels dos quartils alts d'ingressos⁶ podria tenir una relació amb algunes de les pràctiques (anar a comprar la que més) i gens o pràcticament gens amb d'altres (anar al cinema, per exemple). En tot cas, es veu que quan apareix una possible relació no sempre és de manera ni homogènia ni clara, ja que les diferències canvien sovint segons si mirem

5 No queda clar, això no obstant, fins a quin punt aquest lligam no és una relació espúria pel fet que en aquest grup d'edat hi ha molts més joves amb fills, un grup que va associat a una baixada molt marcada en les pràctiques d'oci i cultura que requereixen despesa recollides per l'enquesta.

6 S'han triat els ingressos individuals només dels joves que no estudien perquè els dels que sí que ho fan se situen molt més que la resta en el quartil més baix d'ingressos individuals.

els joves amb estudis secundaris o amb estudis universitaris (com passa amb anar al teatre o amb viatjar fora de Catalunya amb els amics i la parella). No sembla fàcil, doncs, identificar una pauta clara, i per tant caldria entendre els canvis en l'ecologia de pràctiques d'oci i culturals com el resultat de diferents vectors, en què la disponibilitat econòmica seria només un dels elements a tenir en compte.

TAULA 1.13. Activitats socials amb o sense despesa realitzades “molt” o “força” sovint segons el quartil d'ingressos individuals, per nivell d'estudis. Joves de 15 a 34 anys que no estudien. Catalunya, 2017. Percentatge

Activitat	Nivell d'estudis			
	Secundaris		Universitaris	
	Quartils més baixos d'ingressos	Quartils més alts d'ingressos	Quartils més baixos d'ingressos	Quartils més alts d'ingressos
Activitats socials amb probable despesa				
Anar al teatre	7,7	6,5	3,9	12,5
Anar a espectacles de dansa, òpera o música clàssica	12,1	2,2	6,6	9,4
Anar a concerts	11,5	13,3	21,3	24,4
Viatjar fora de Catalunya amb els amics o la parella	27,0	30,4	30,2	55,3
Anar al cinema	30,4	31,4	28,5	31,4
Anar a la discoteca	13,2	11,1	16,4	12,2
Anar a comprar excepte productes de primera necessitat	33,9	42,2	27,3	40,5
Sortir de nit	17,9	21,2	31,5	33,7
Activitats socials que no impliquen necessàriament despesa				
Passejar	66,6	73,2	73,6	80,5
Quedar amb amics	59,6	67,8	70,6	79,7
Estar amb amics al carrer o la plaça	41,3	40,0	45,5	41,9

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

1.5. Conclusions

El capítol començava plantejant un marc d'anàlisi que, malgrat advertir el caràcter parcial de les dades relatives a les pràctiques d'oci i culturals, intentava aportar llum sobre 1) les tendències observades en relació amb l'EJC de 2012; 2) les diferències internes, entre els joves, d'aquestes pràctiques d'oci i culturals, i 3) l'impacte que fenòmens com les migracions, el nivell educatiu o el context de crisi poden tenir en les formes de consum cultural. Amb les dades disponibles, aquests són elements difícils de discernir els uns dels altres, però l'anàlisi que s'ha fet sí que permet aportar alguns elements d'interpretació interessants, si bé més en forma de preguntes que no pas de respostes concloents. S'agrupen en dos apartats: les relatives a l'ecologia de les pràctiques d'oci i culturals i les relatives a la seva articulació amb les estructures socials.

1.5.1. Ecologia de les pràctiques d'oci i culturals

L'ecologia de les pràctiques d'oci i culturals està sempre en transformació. I en l'actualitat és una obvietat dir que no només internet i la tecnologia digital, sinó també les noves formes de socialitat, estan modificant com la gent es mou per l'espai, com s'organitza i com passa el temps. A partir de l'anàlisi de l'enquesta han emergit quatre preguntes a resseguir en el futur.

- a) *La cultura legítima disminueix?* En primer lloc, s'observa que una forma de consum cultural molt estable, el consum de cultura legítima, dona alguns símptomes de disminuir lleugerament. Si això fos una tendència amb més recorregut es plantejaria un escenari molt rellevant, ja que es donaria la paradoxa que les generacions més educades de la història de Catalunya serien les que menys pràctiques d'oci i cultura legítima mostrarien. Les dades, però, són poc clares en aquest sentit, ja que la disminució no és ni molt menys homogènia, ni entre les diferents pràctiques ni entre els diferents grups d'edat de joves. També és possible, a més, que les diferències tinguin a veure amb aspectes metodològics, ja que la mostra de l'EJC del 2012 sobrerepresentava els joves de classe mitjana, amb més inclinació a la cultura legítima.
- b) *Es consolida internet?* Si bé internet sens dubte genera una ecologia comunicativa inestable, en tant que sotmesa a novetats i transformacions constants, sí que s'observa una consolidació i també un inici de saturació de pràctiques molt noves que han transformat la manera d'estar junts (de comunicar-nos), com ara les xarxes socials i l'accés i distribució de continguts (diaris, música, etc.). Es parla de consolidació i saturació perquè l'augment sostingut de l'ús d'internet per oci, que ha implicat una pèrdua de pes de mitjans tradicionals com la premsa i la televisió per canals, també ha començat a veure com algunes de les seves pràctiques són parcialment substituïdes per d'altres de més noves. Així, si bé entre el conjunt de les persones joves la majoria d'usos d'oci d'internet han crescut, alguns han disminuït significativament, com llegir el diari per internet o llegir blogs i pàgines web. I encara d'altres s'han estancat o han disminuït lleugerament, com descarregar programari, pel·lícules, música i jocs. Si s'analitza la franja d'edat que més ràpidament s'apropia de les novetats d'internet, la dels més joves,

les pràctiques en declivi ho són de manera més accentuada (descarregar pel·lícules, música, jocs o programari, o llegir blogs o pàgines web), i altres pràctiques minven (com utilitzar les xarxes socials). Com en la resta de pràctiques d'oci i cultura, en tot cas, el límit de l'anàlisi que hem fet rau en la impossibilitat de distingir en cada tipus d'ús tant els diferents continguts com les diverses disposicions (més irònica, més distreta, més instrumental) davant d'aquests continguts.

- c) *Se surt menys?* L'anàlisi comparativa amb l'EJC de 2012 indica que hi ha hagut una disminució significativa de les pràctiques de socialitat juvenil clàssiques associades al fet de sortir, i no només les que poden anar associades al poder adquisitiu, com sortir de nit, anar a la discoteca i anar a concerts, o també anar a comprar, sinó també les que tradicionalment no han anat (necessàriament) associades a cap tipus de consum, com quedar amb els amics, passejar i estar amb els amics al carrer o a la plaça. Caldrà veure en les properes onades si aquesta tendència té més recorregut i si va associada a formes emergents d'oci, sigui en relació amb la "privatització" i la irrupció de l'oci digital, que estructura l'oci i la socialitat de maneres diferents, o a noves formes d'entendre el procés de fer-se gran.
- d) *Es dona diferenciació i omnivorisme en l'oci i la cultura?* Mitjançant una anàlisi factorial que ha analitzat les tendències d'agrupació en la pregunta d'oci i cultura, s'han identificat sis components que, conjuntament, expliquen el 61,2% de la variància: sortir, exercici, videojocs, majoritari, escolar, social majoritari i consum d'informació. L'anàlisi factorial de la pregunta d'oci digital ha identificat tres components que conjuntament expliquen el 55,6% de la variància: social majoritari, consum d'informació i multimèdia. En relacionar aquests components entre ells, s'ha vist que aquests diferents patrons no ens parlen en general de tipus de joves diferenciats, ja que la tendència a fer habitualment pràctiques d'oci d'un tipus no només no va en detriment de fer-ne d'un altre, sinó que fins i tot tendeix a anar lligada a fer-ne d'altres. És a dir, que no es parla de pràctiques excloents entre elles. Això no permet dir que s'està davant formes omnívores d'oci i cultura, ja que el més important per entrar en aquesta discussió és poder distingir aquells elements, dintre de cada tipus de pràctiques d'oci i culturals (dintre de mirar la televisió, dintre d'anar al cinema, dintre de passejar), que marquen les fronteres del gust (distingit, barroer, etc.), i aquesta és una informació que no ofereix l'enquesta.

1.5.2. L'articulació amb les estructures socials

La segona gran àrea d'anàlisi de les pàgines precedents és el lligam entre aquesta ecologia de pràctiques d'oci i cultura i les estructures socials. Hem analitzat les correlacions directes entre els components de l'anàlisi factorial i les variables estructurals triades, que han sigut edat, nivell d'estudis, activitat principal objectiva dels entrevistats, sexe, situació de convivència, variables amb poca influència, grandària del municipi, lloc de naixement dels progenitors, nivell d'estudis dels progenitors, llengua a la llar d'origen i, finalment, llengua habitual. Tot seguit, s'ha fet una anàlisi de regressió múltiple per veure quina és la influència neta de cada variable. En aquest cas, les preguntes que recullen el més significatiu de l'anàlisi són aquestes:

- a) *Com canvia l'articulació entre transició i pràctiques d'oci i consum?* De la mateixa manera que s'ha comentat que l'ecologia de les pràctiques d'oci i cultura està en contínua transformació, també passa el mateix amb la seva articulació amb el procés de fer-se gran. L'anàlisi mostra clarament com, a banda del sexe, les variables que més pes tenen en les diferències són l'edat, el nivell i la situació d'estudis dels joves, l'activitat principal dels entrevistats i la situació de convivència. La pregunta és com es modificaran aquestes articulacions els anys vinents. Com ja s'ha comentat, per exemple, les variacions en les formes de cultura legítima estan canviant en direccions diferents segons els grups d'edat o les formes d'oci a internet. Resseguir aquestes evolucions diferencials ens ajudarà a entendre com les pràctiques d'oci i cultura pauten i estructuren d'una o altra manera el pas per la joventut.
- b) *El nivell socioeconòmic de la família d'origen no té cap influència?* Sorprenentment, ni en les correlacions directes ni sobretot en l'anàlisi de regressió les variables més lligades a l'origen social dels progenitors ha mostrat tenir un pes remarcable. Ni el nivell d'estudis del pare o la mare ni el lloc de naixement ni la llengua d'origen han mostrat tenir una incidència clara, la qual cosa representa una diferència en relació amb anàlisis anteriors (Miret *et al.*, 2008; López-Sintas *et al.*, 2012), molt especialment en relació amb el component de cultura legítima. Això podria voler dir que hi ha un canvi en la manera d'articular la posició social i les pràctiques d'oci i cultura, potser lligat al fet que el nivell educatiu dels progenitors està augmentant molt ràpidament, però la hipòtesi del capítol apunta que el canvi no implicarà una dissolució de les diferències segons el nivell socioeconòmic, sinó que les farà més subtils, lligades no pas al fet de fer o no una activitat, sinó al tipus de contingut dintre d'aquestes. És a dir, que les diferències es mantenen però no tant en la distinció entre fer o no fer un tipus d'activitat, sinó en el contingut concret dintre d'aquesta activitat (quin tipus de programa de televisió, d'obra de teatre, de gènere musical, de llibre llegit, etc.) i la manera de viure la pràctica (de manera més distreta, més social, més lúdica, més distanciada, més distingida, més irònica, etc.). Les anàlisis concretes del darrer apartat, per exemple, en relació amb les aficions declarades, semblen apuntar en aquesta direcció.

Tots aquests interrogants plantejats per les observacions i troballes de l'anàlisi que s'han proposat interpel·len a resseguir, els anys vinents, tant les futures edicions de l'enquesta com recerques més orientades a aquest àmbit de la realitat juvenil, tant quantitatives com qualitatives. Només així s'aconseguirà entendre la realitat dinàmica de les pràctiques d'oci i cultura.

Bibliografia

ARIÑO, A.; LLOPIS, R. (2016). *La participació cultural de la joventut catalana 2001-2015*, Barcelona, Generalitat de Catalunya (Informes Conca IC12).

BALLEYS, C.; COLL, S. (2017). "Being Publicly Intimate: Teenagers Managing Online Privacy", a *Media, Culture & Society*, 39(6), pp. 885-901.

BENITO, R.; GONZÁLEZ, I. (2008). *El sorgiment del sisè sentit. Usos i sentits del telèfon mòbil en l'adolescència i la joventut*, Barcelona, Editorial Calvet.

BENNETT, A. (2011). "The Post-Subcultural Turn: Some Reflections 10 Years On", a *Journal of Youth Studies*, 14(5), pp. 493-506.

BENNETT, S.; MATON, K.; KERVIN, L. (2008). "The 'Digital Natives' Debate: A Critical Review of the Evidence", a *British Journal of Educational Technology*, 39(5), pp. 775-786.

BERNETE, F. (2010). "Usos de las TIC, relaciones sociales y cambios en la socialización de las y los jóvenes", a *Revista de Estudios de Juventud*, núm. 88, pp. 97-114.

BOURDIEU, P. (1988 [1979]). *La distinción. Criterios y bases sociales del gusto*, Madrid, Taurus.

BOYD, D. (2008). "Taken Out of Context: American Teen Sociality in Networked Publics", PhD Dissertation, University of California-Berkeley, School of Information.

BRYSON, B. (1996). "'Anything but Heavy Metal': Symbolic Exclusion and Musical Dislikes", a *American Sociological Review*, 61(5), pp. 884-899.

CASAL, J., et al. (2002). *Enquesta als joves de Catalunya 2002*, Barcelona, Generalitat de Catalunya.

COLOMER, J. M. (1978). *Els estudiants de Barcelona sota el franquisme*, vol. 2, Barcelona, Curial.

COULANGEON, P. (2017). "Cultural Openness as an Emerging Form of Cultural Capital in Contemporary France", a *Cultural Sociology*, 11 (2), pp. 145-164.

FEIXA, C. (2005). "Los hijos en casa: ¿hackers o hikikomoris?", a *Revista Comunicación y Pedagogía*, núm. 208, pp. 65-70.

FINA, X. (dir.) (2010). *Cultura i joves II. Hàbits culturals i polítiques públiques*, Barcelona, Generalitat de Catalunya.

GARITAONANDIA, C.; GARMENDIA, M.; MARTÍNEZ, G. (2007). *Cómo usan Internet los jóvenes: hábitos, riesgos y control parental*, Londres, LSE-EU Kids Online.

GLEVAREC, H.; PINET, M. (2017). "Is Cultural Eclecticism Axiological and a New Mark of Distinction? Cultural Diversification and Social Differentiation of Tastes in France", a *Cultural Sociology*, 11(2), pp. 188-216.

GONZÀLEZ, I. (coord.); COLLET, J.; SANMARTÍN, J. (2007). *Joves, participació i política. Una aproximació a les pràctiques polítiques, la participació social i l'afecció política dels joves catalans*, Barcelona, Secretaria General de Joventut, Generalitat de Catalunya.

GORDO, Á. (coord.) (2006). *Jóvenes y cultura Messenger. Tecnología de la información y la comunicación en la sociedad interactiva*, Madrid, FAD, Injuve.

HALL, S.; JEFFERSON, T. (2006). "Once More Around Resistance Through Rituals", a S. Hall i T. Jefferson, *In Resistance Through Rituals. Youth Subcultures in Post-war Britain*, London, Routledge.

HANQUINET, L. (2016). "Exploring Dissonance and Omnivorosity: Another Look into the Rise of Eclecticism", a *Cultural Sociology*, 11(2), pp. 165-187.

ITO, M., et al. (2009). *Hanging Out, Messing Around, and Geeking Out: Kids Living and Learning with New*, Cambridge, Massachusetts Institute of Technology.

LAGAERT, S.; ROOSE, H. (2018). "Gender and Highbrow Cultural Participation In Europe: The Effect of Societal Gender Equality and Development", a *International Journal of Comparative Sociology*, 59(1), pp- 44-68.

LIVINGSTONE, S.; HELSPER, E. (2010). "Balancing Opportunities and Risks in Teenagers' Use of the Internet: the Role of Online Skills and Internet Self-Efficacy", a *News, Media & Society*, núm. 12, pp. 309-329.

LÓPEZ-SINTAS, J.; KATZ-GERRO, T. (2005). "From Exclusive to Inclusive Elitists and Further: Twenty Years of Omnivorosity and Cultural Diversity in Arts Participation in the USA", a *Poetics*, 33(5), pp. 299-319.

LÓPEZ SINTAS, J., et al. (2012). "Cultura i oci. Les activitats de lleure de les persones joves", a *Enquesta a la joventut de Catalunya*, Barcelona, Departament de Benestar Social i Família, Generalitat de Catalunya, vol. 2.

MARTÍNEZ, R.; GONZÀLEZ, I.; DE MIGUEL, V. (2005). *Joves i cultura*, Barcelona, Generalitat de Catalunya.

OLLIVIER, M. (2008). "Modes of Openness to Cultural Diversity: Humanist, Populist, Practical, and Indifferent", a *Poetics*, 36(2), pp. 120-147.

PETERSON, R. A. (1992). "Understanding Audience Segmentation: From Elite and Mass to Omnivore and Univore", a *Poetics*, 21(4), pp. 243-258.

PETERSON, R. A.; KERN, R. M. (1996). "Changing highbrow taste: From snob to omnivore", a *American Sociological Review*, 61(5), pp. 900-907.

SCHOLS, M.; DE HAAN, J. (2016). "Teens@ Culture The Online Communications of Dutch High School Teenagers on Popular and Highbrow Culture", a *Young*, 24(4), pp. 271-289.

SERRACANT, P. (coord.) (2008). *Enquesta a la joventut de Catalunya 2007. Una anàlisi de les transicions educatives, laborals, domiciliars i familiars*, Barcelona, Generalitat de Catalunya.

SILVERSTONE, R.; HIRSCH, E.; MORLEY, D. (1992). "Information and Communication Technologies and the Moral Economy of the Household", a *Consuming Technologies: Media and Information in Domestic Space*, Londres, Routledge, pp. 15-31.

WEL, F., *et al.* (2008). "Youth Cultural Styles: From Snob to Pop?", a *Young*, 16(3), pp. 325-340.